

delavstvo kmečka enotnost

Iz vsebine: TEZNE IN NALOGE VSEH DELOVNIH LJUDI — BORBA ZA ENOTNOST DELAVSKEGA RAZREDA — NALOGE RAZREDNIH SINDIKALNIH ORGANIZACIJ — V DNEH TRGATVE — ALI STE ŽE OPAZILI AMERISKEGA KAPARJA — DDT — MALTSKA MRZLICA — SLAVA SOCIALISTIČNE MOSKVE.

GLASILO ENOTNIH SINDIKATOV ZA SL. PRIMORJE IN TRST

Leto III, št. 21.

Poštnina plačana v gotovini.

Trst 3. septembra 1947.

Spedizioni in abbon. postale II° gruppo. Cena: 15 ML, 10 JL, 4 din.

Razvojna nujnost stavke

Ze četrti dan so tržaška trgovine zaprte. Njih nameščence sta njihovo nevdaržno gospodarsko stanje, njihova socialna in delovna nezaščitenost pognala v stavko, ki je vzbudila posebno pozornost, pa tudi pravo razumevanje tržaškega prebivalstva. Se več, razvoj stavkovnega gibanja trgovskih nameščencev je dosegel stopnjo, ki že kaže obrise razredne solidarnosti vseh onih, ki se morajo povsem, kar je Trst mišmo svojih velikih razrednih tradicij doživljal in izkusil v zadnjih letih. Še z neizprosno odločnostjo borijo za svoje bedne delovne zasluge. Drugače bi neizbežno zapadli še hujski usodi do kraja brezpravne raje, ki bi v znamenju Taft-Hartleyeve lažistične pravice ostala na zadnje tudi brez slehernega kolektivnega obrambnega sredstva v borbi za svoje golo, pasje življenje.

Ce je bilo katero stavkovno gibanje v Trstu utemeljeno, kakor se tega ta čas vsi zavedajo, v perspektivi gospodarske in moralne krize, ki ji tičijo njeni globlji vzroki v gospodarskem sistemu, v katerega silijo Trst prav oni, ki so s svojim zadržanjem pognali kondno v stavko celo svoje lastne neposredne nameščence, tedaj je bila ta stavka že s svojega čisto ekonomskega vidika dvakrat utemeljena.

Kdor stvari ne seže prav do dna, bo sodil, da bodo trgovci kakor vse svoje dobičke in vse svoje spricho pogrešne špekulacije naključno nastale trenutne izgube, tako tudi višje plače svojih nameščencev iztisnili iz množice potrošnikov, ki so jim spricho premišljeno zavzete oblastične politike cen in preskrbe. Taka izpostavljenost na milost in nemilost. Toda razvoj kapitalistične gospodarske krize gre tudi preko vse brezpravne špekulacije in celo preko vse kriminalnosti, v katero se je ta izrodila v posameznih primerih, tako da je moralo udariti — ali bolje na rahlo pritisniti — nanjo celo tisto pravosodstvo, ki je najpristnejše in najzanesljivejše orodje prav onega gospodarskega sistema, ki mu je kriza malih pogoj, da si velik; še v toliko večji meri utrdijo svoje gospodstvo.

Zaman so se tržaški razredni sindikati pri vsej svoji odločnosti in doslednosti doslej borili proti dejanjskemu in celo protipravnemu (vse-mu nasprotnemu duhu in vsem formalnim določilom tržaškega statuta) ter nasilnemu vklepanju Tržaškega ozemlja v okove tega sistema.

Zdaj pričena nezadržni nujni razvoj biti v obraz njegovim lastnim zagovornikom. Najprej vsem malim: Kljub vsemu svobodnemu trgovanju ali kar je odkritejše: kljub vsej črni borzi so dospeli do meje vsega možnega izkoriščanja brezoblične, neorganizirane in brezpravne potrošniške množice. Njena skrajna zmogljivost je izčrpana.

In tu se v razvoju krize pričena poglavje, ki mu je stavka trgovskih nameščencev njegov zunanji odraz. Postavka njih poviškovo, jamstvo za njih slabo ne moreta več v breme

Trgovski nameščenci na delavski fronti

Stavka tržaških trgovskih nameščencev ima svoje globlje korenine. Njih borba ne traja šele od julija, ko so v svojih mesečnih prejemkih, svojih zaslužkih, ki se z njimi prebivajo iz meseca v mesec, dokler jim dopušča njih delovna zmogljivost, zaostali za mezdami delavstva, marveč sega skoro leto dni nazaj, odkar se je načelo tudi vprašanje materialne zaščite njihove zaposlitve obče, vprašanje odpravnin za primer, da bi jih njih gospodarji pahnili na cesto.

Borili so se potrpežljivo, a vztrajno, borili z besedo in zahtevo vse do trenutka, ko se je občutni negotovosti in nezaščitenosti pridru-

žila še skrb za vsakdanji kruh, ko se ji mje zastavilo bridko vprašanje življenja iz rok v usta. In to poslednje je postalo v teh zadnjih dneh tako pereče, da so bili celo pripravljene, pogajati se za ono prvo še nadalje — kljub vsem grenkim izkušnjam, ko bi le dosegli vsaj izravnavo svojih plač z mezdami svojih sotrpinov, pa čeprav se tudi te love za draginjo kakor polž za zajcem. Toda igra njih gospodarjev je bila lokava in zahrbtna.

sklenili, da ti še poslednjič poskusijo doseči sporazum. A so postavili rok, ki je zadnji petek potekel. Ker je bilo treba v primeru neuspeha računati s stavko, so poblastili strokovni odbor, da prevzame funkcije stavkovnega vodstva in pripravi vse potrebno za ta primer.

Delodajalska igra s kladivom in nakovalom

Se pred dvema tednoma so se razvijala pogajanja v obe plati, za normativni in mezni del pogodbe, ko je tedaj kazalo, da bodo dosegli svoje pravice, vsaj pri plačah, toda že dva dni kasneje je pričel zoreti položaj, ki zanie v nobenem primeru ni bil sprejemljiv. Gospodarji so odklanjali tudi tarife plač, kakor so se opirale na zadnji industrijski mezni sporazum. Še pri draginjskih dokladah so se pojavljali dvomi. Proti koncu avgusta si je bil skupni strokovni odbor na jasnem, da sam ne bo mogel obvladati položaja. V mezno gibanje je moral poseči Osrednji odbor za sindikalni sporazum (OOSS), ki je predzadnji petek sklical na sestanek vse pripadnike trgovske, nameščenske, oblačilne, živilske, prevozniske in mešane stroke.

A so jih razkrinkali

Nameščenci so si bili na jasnem glede svojega položaja: Njih zborovanje je izpričalo njih močno zavest. Tov. Muslin in zastopnik Delavske zbornice sta jim izčrpno poročala v poteku pogajanj, ki so jih njih gospodarji skušali znova zavlačevati, tako da so zahtevali razčiščenje novih normativnih deloob kot pogoj za pogajanja o mezdni tarifi. Nameščenski zastopniki so jim izbili orožje iz rok. Teda v rednem trenutku so se vsilili pri plačah na nepopustljive pozicije, pokazali pravo lice svoje kramarske igre in niso popustili niti tedaj, ko so zastopniki sindikatov zahtevali za nameščence vsaj predujem na bodoče poviške plače, za katere bi se pozneje dogovorili, niti tedaj ko bi se bili nameščenski zastopniki zadovoljili vsaj s predujmom z delom salda iz prvih dveh mesecev

potrošnika, nego v njih lastno. Po pameti njih malih gospodarjev seveda, ker jim ne pade niti na kraj pameti, da bi ju zaračunali velikim. Kakor Acegat, ki draži svoje usluge, ker so njegov monopol in se jim ljudje v nobenem primeru ne morejo odreči, zato da lahko viša mezde in plače svojim nameščencem, mesto da bi razliko odbil Selvegu in njegovim pajdašem.

Leto dni se je trgovski nameščencev mirno potegoval za svoje pravice. Zdaj je njegov čas dozorel. Zdaj ali nikoli. Zdaj višje plače, vsaj take, kakor za ves ostali proletariat, zdaj jamstvo, da ga jutri, ko bo kriza še hujska, gospodar ne bo brez vsake najmanjše materialne protituteži pognal na cesto.

junija in julija. Odnehali so pri draginjskih dokladah, spor pa se je še poglobil, ko delodajalci niso hoteli pristati na izenačenje niti za one delavce, ki so z njimi v mezdnem razmerju.

Zborovalci so bili odločni, zahtevali so stavko in so šele na prigovarjanje sindikalnih zastopnikov

Kramarska taktika

Delodajalci so menili, da bodo prehiteli nameščenske zastopnike in so sami sprožili nadaljnja pogajanja, a ne da bi imeli niti najmanjšega namena odstopiti od svojih materialnih stališč.

Ceprav so bile draginjske doklade v petek dogovorjene, so gospodarji že vedeli, da bodo ostale njih trgovine v soboto zaprte. Pa so le še zavlačevali, da bi pripravili obpotrpljenje nameščence, ki so se tisti večer spet polnoštevilno zbrali k poslednji odločitvi, in vsaj zmanjšali številni poudarek njihovih sklepov. Pa so se še enkrat usteli. Zborovalci so vztrajali dobro uro in napeto pričakovali svoje zastopnike. Zaman so ostala vsa njih prizadevanja.

Bodalo v hrbet?

Sredi noči na soboto se je pričela stavka z izjemami, ki so jih zahtevali nujni interesi vsega prebivalstva. S stavko so nastopili pripadniki trgovske, oblačilne, živilske in mešane stroke. Za mesarske in pekovske delavce in nameščence je bil sporazum dosežen posebej. Za prevoznisko stroko so se pogajanja uspešno razvila.

Se enkrat so delodajalci poskusili

V tem je vprašanje. Vse druge je laž. Vsaka najmanjša beseda o politiki ali celo tudi le o sindikalni disciplini je past sistema, ki kaznuje take zločine s policijsko silo — v znamenju svojega »pravnega reda« — vsakogar, ki zide vanjo.

Ce pa je kdaj razred gospodarjev spekuliral v tem neizbežnem družbenem procesu na neki srednji stan, ki bi mu ostal slepo pokoren tudi tedaj, ko bi ga potpisnil pod raven onih, ki jih je brez kazni vse doslej izkoriščal, tedaj je zaostal v zgodovini.

Trgovski nameščenci pa so našli zaveznika, ki je zvest, ki je moralen, ki je pošten, vse drugače kakor njih brezvestni gospodarji.

— MARKO.

NAUK BAZOVICE

Na bazoviškem strelišču je v nedeljo 20.000 glava množica tržaških protifašističnih Slovencev in Italijanov proslavila prve borbe za pravice teptanega naroda. Potrdila je zvezo, ki so jo iskali že njih padli v prvi veliki borbi pred 18. leti v polni zavesti, da je le fašistični im-

Tisočglave množice pri komemoraciji na bazoviškem strelišču

perializem pahnil v brezpravje ljudstvo njihovega jezika in kulture. Potrdila je njih borbo v obrambi življenja in imena stošočev, proslavila njih žrtve kot najvišjo ceno za ideale naroda in kulture, pravice in demokracije, ki so našli svojo dovršeno obliko in poglobljeno vsebino komaj dobro desetletje pozneje v velikih borbi vsega naroda, vseh teptanih proti istemu zlu, z isto neizprosno odločnostjo, z isto smrt prezirajočo samoodpovedjo, ki so jim oni postavili prve nesmrtno vzore.

Njih tovariši in sledniki so vsi do zadnjega izpolnili njih oporoko, ki so jih s svojim življenjem napisali v zgodovino svojega naroda. Vsi do zadnjega so tudi desetletje pozneje dosledno nastopili pot, ki so jim jo pokazali njih veliki vzorniki. Vsi do zadnjega so se borili in se žrtvovali vse do danes — zvesti njim in svojemu narodu. Niso se prihujili takrat in svojih idealov tudi danes niso zatajili. Tistim idealom, ki so izraženi kakor izklesan kraški kamen v osnovnih načelih vse ljudske in vse narodne osvobodilne fronte, se tudi v bodoče ne bodo izneverili, ker se ne bodo izneverili svojim vodnikom ne svojim vzornikom ne svoji borbi ne svojemu trpljenju ne samim sebi.

20.000 ljudi iz mesta in s Krasa se je v nedeljo vnovič zaklelo v to. Marušič, Bidovec, Miloš in Valenčič so bili tam, kjer je bil ves slovenski narod. Dosledno in odločno so strli njegove izkoreninjenje. Vsi tržaški in kraški Slovenci bodo za vse čase tam, kjer je ves slovenski narod. Njegove izdajalce bodo strli neizbežno in neizprosno.

Znova na delu za sindikalno enotnost

OOSS je pred tednom dni preučil položaj v zvezi s prizadevanji za sindikalno združitev in se je odločil rešiti vse spore in nesporazume.

Za to je nemudno povzel nalogo, ki mu je bila poverjena ob ustanovitvi, da vodi vse delo za sindikalno združitev po določilih protokolov, ki sta jih sklenili obe tržaški sindikalni organizaciji 20. okt. 1946. v Parizu s posebnim ozirom prav na to, kar ta sporazum dobesedno odreja.

Priznal je v celoti veljavnost dogovora, ki je bil sklenjen 24. maja 1947 v Trstu, in obe strani sta se obvezali, da ga bosta točno izpolnjevali.

Zato je pozval vse strokovne odbore za sporazum da spet neutegno nadaljujejo redno delo za izpolnitev in dopolnitev združitvenih poslov, kolikor pritičejo posameznim strokam.

Tov. Branko Babič

Ustanovni kongres Komunistične partije Svobodnega tržaškega ozemlja je mimo vseh temeljnih gospodarskih in političnih vprašanj Trsta v okviru mednarodnega razvoja, poleg organizacijskih vprašanj stranke in množičnih združenj v posebni meri izpričal tudi njen odnos do politično sindikalnega življenja tržaških delavskih in kmečkih ljudi, do njih popolne združitve, njih demokratične, antifašistične usmerjenosti. Izpričal je njen odnos do vprašanj, ki zadevajo delovne odnose vse ogromne večine tržaškega prebivalstva, ki živi od bednih mezd in plač, ki jih prejemajo njegovi družinski skrbniki, žene in otroci za svojo telesno in duševno delovno silo, ki jo morajo dati v njegov pešiče delodajalcev. Zavzel je svoje

Združitev vsega delavstva pri temeljnih in ne le v vrhovih iz političnega poročila tov. Branka Babiča

V svojem političnem poročilu je tov. Branko Babič v zvezi s sindikalnim gibanjem na Tržaškem ozemlju dejal:

Sovražnik si prizadeva z vsemi svojimi silami, da bi razbil delavski razred, ker ve, da je najborbenjši in najnaprednejši del slehernega naroda, da je jedro vseh demokratičnih sil. Tako poskuša delavstvo razdeliti na političnem torišču v razne stranke in se posebej razbiti enotnost delavskega razreda na narodnostnem področju, da bi le oslabil to temeljno jedro demokratičnih sil.

Značaj razrednega sindikata

Zelo važno področje, na katerem hoče reakcija prav tako zlomiti enotnost delavcev, so sindikati. Delavski razred je ustvaril svoje sindikalne organizacije, da bi se uprlo delodajalskemu izkoriščanju, da bi se boril za boljše gospodarske in delovne pogoje v kapitalističnem gospodarskem sistemu. Sindikalne organizacije pa so obenem tudi politična šola delavstva, ki si v njej utrjuje svojo razredno zavest in se hkratu usposablja za politično borbo proti stari oblikam izkoriščanja. Sindikalna organizacija torej ni le gospodarski organ delavskih množic, marveč dopolnjuje delavske organizacije v razredni borbi za boljše življenje ter boljši in naprednejši socialni ustroj. Reakcionarne družbene sile vedo vse to in napačno zato vse sile, da bi zlomile sindikalno enotnost delavstva. Ze dolgo smo pričeli te procesov reakcije.

Pariški sporazum

Ko so naši delavci po vojni ustanovili Enotne sindikate na razredni osnovi — ker česa takega fašizem v svojem času ni dovolil in so tedaj delovali le fašistični sindikati, ki so jih organizirali sami delodajalci — je italijanska reakcija takoj organizirala Julijske sindikate z izgovorom, da morajo biti tukajšnji sindikati del italijanske sindikalne zveze. V ta namen so izkoristili narodnostni moment. Reakciji je uspelo ustanoviti na taki nacionalni bazi sindikate v službi delodajalcev in izzvati delni zlom enotnosti delavskega razreda. Le globoki razredni zavesti naših delavcev gre zasluga, da jih je ostalo ogromno število zvesto svoji razredni sindikalni organizaciji v okviru Enotnih sindikatov. Neprestana borba naših delovnih množic je prisilila

Na čelu delavskega razreda Vse težnje in naloge delovnih ljudi

so našle svoj najjačji odraz na ustanovnem kongresu KP STO-ja in poročstvo za svojo izpolnitev v njegovih programskih sklepih

stališče do vprašanj delovne zakonodaje, socialnega skrbstva in delavske prosvete.

Na kongresu se je cela vrsta govornikov dotaknila teh vprašanj in podani sta bili tudi dve posebni poročili o tržaških sindikalnih vprašanjih. Več delegatov je v svojih govorih ponovno načelo posamezna vprašanja in se ustavilo še posebej pri vprašanjih naše vasi in našega kmeta.

Pozdrav ES

Ze ob pričetku kongresa je zastopnik Enotnih sindikatov tov. Desanti v svojem pozdravu poudaril, da je Komunistična partija temelj vsega gospodarskega in političnega razvoja na Tržaškem ozemlju. Stranka je ogromno storila za združitev obeh sindikalnih organizacij, ki pač še ni bila dosežena spričo ovir, ki so ji jih postavili na pot oni, katerih interesi so v nasprotju z delavskimi. Toda tržaško delavstvo se bo do zadnjega združilo, pa naj bo to njegovim sovražnikom po volji ali ne.

da tako zares ustvarijo kljub vsem poskusom razreda sindikalno enotnost. To se pravi sindikalno enotnost ne le na papirju, marveč dejansko sindikalno enotnost množic. Sindikalna enotnost ni le vprašanje sporazuma pri vrhu, marveč je predvsem vprašanje nenehne borbe delavskega razreda.

Ko je ob zaključku svojega poročila postavil program stranke, je med drugim poudaril:

Kmetijstvo je treba podpreti v vsakem pogledu, da se bodo pomnožili in zboljšali pridelki in jih bodo mali kmetje ugodno prodali ter ta-

ko tudi lahko kupovali potrebne industrijske izdelke. Izpolniti bo treba širok socialni program, tako da bo mogoče braniti delavčev pravico do dela in mu zagotoviti zaposlitev. Doseči bo treba obsežno socialno zakonodajo: zavarovanje za primere bolezni in starosti, pomoč brezposelnim, zaščito mater in otroka, vojnih invalidov in žrtev fašizma.

Treba bo preosnovati vso sedanjo socialno zakonodajo, ki se opira na italijanske fašistične zakone, ter izročiti vse socialne in delavske ustanove delavcem, ljudstvu, da jih samo vodi in upravlja.

Vprašanje sindikalnih kadrov iz organizacijskega poročila tov. Uršiča

Tudi tov. Uršič se je v svojem organizacijskem poročilu neposredno dotaknil sindikalnih vprašanj in dejal:

Posebno pozornost moramo po-

je bo priključene Tržaškemu ozemlju, kjer si je z ljudsko oblastjo priborilo predvsem tudi agrarno reformo, ki se mora razširiti še na ostali del ozemlja.

V kongresni dvorani

svetiti razvoju in jacanju Enotnih sindikatov. Osredotočiti moramo hkratu vse svoje sile, da pospešimo sindikalno združitev. Ta proces se bo moral zaključiti z ustvaritvijo enotne delavske centrale na Tržaškem ozemlju, vpljučene v Svetovno sindikalno zvezo. Zato si moramo prizadevati, da se ustvarijo novi sindikalni kadri, ki jih moramo napolniti k preučevanju delovnih vprašanj, da bodo obvladali tehnično obravnavanje mezdnih sporov, in ki jih moramo še posebej pripraviti do tega, da se bodo povezali z množicami in postali njih resnični vodniki.

Zaključni sklepi

Tov. Uršič se je v svojih zaključnih besedah po razpravi o njegovem poročilu povrnil k sindikalnim problemom in posebej obeležil vprašanje kmetijskih referentov ter njih pomanjkljivosti. Prav te bo treba za vsako ceno odpraviti, kajti na Krasi in v Istri je mnogo problemov, ki zadevajo kmečko prebivalstvo in ki jih je treba rešiti.

Končno je kongres še v svoji zaključni resoluciji dal posebnega poudarka potrebi, da stranka nadaljuje borbo za enotno sindikalno organizacijo, da čjaši svoje prizadevanje za radikalno demokratizacijo javnega življenja, svojo borbo proti ostankom fašizma in neofašizmu, ki so se vgnezdili v javnih ustanovah, da pospeši z vsemi sredstvi obnovo gospodarskega življenja, predvsem na osnovi industrijskega razvoja in povezave z naravnim zaledjem, in tudi, da brani pridobitve ljudstva v coni B, kolikor

Dan za dnem

PARNIK »BIANCAMANO«, ki je bil zgrajen v tržaških ladjedelnicah, bodo v škodo tržaške industrije popravili v Genovi. Dela bodo trajala 10 mesecev in bo pri tem zaposlenih do 700 delavcev.

V TRZICU stavkajo električni varilci že nekaj dni. Spričo nepopustljivosti uprave Jadranskih združenih ladjedelnic (CRDA) pogajanja za novo mezdno pogodbo še niso zaključena. Vse tržaško delavstvo jih je podprlo z moralno solidarnostjo. Na zadnjem zborovanju so sklenili, da bodo vztrajali v stavki do rešitve spora.

Mezdni sporazumi

Mezdni sporazum za pekovske delavce, ki velja od prvega avgusta t.l. dalje, določa v mehaničnih pekarnah za specializirane delavce osnovno mezdo po 520, draginjsko doklado po 515,30, skupno 1.105,30, za sedmi dan 1.657,95, v starosti od 18 do 20 let 590, 489,60, 1.079,60 o. o. 1.619,40, za kvalificirane delavce nad 20 leti 548, 515,30, 1.063,30 o. o. 1.594,95, od 18 do 20 let 548, 489,60, 1.037,60 in 1.556,40; v navadnih pekarnah in z ročnim mesenjem za specializirane delavce z nad 20 leti 643, 566,80, 1.215,83 in 1.823,74, od 18 do 20 let 645, 537,90, 1.187,50, 717,2, 1.187,50, 781,25, za kvalificirane delavce pa 548, 515,30, 1.169,63, 1.745,44, od 18 do 20 let 548, 489,60, 1.141,36 o. o. 1.712,04. Za vajence so bile določene naslednje mezde: v prvem letu vajenstva v starosti od 18 do 20 let 164,40, 489,60, 654, 981, v starosti od 16 do 18 let 164,40, 386,50, 550,90, in 826,35, od 16 leti 164,40, 257,65, 422,05, 633,07, v drugem letu vajenstva med 18 in 20 leti 246,60, 489,60, 736,20 in 1.104,30.

Od 16 do 18 leta 246,60, 386,50, 633,10 in 949,65, od 16 leti 246,60, 257,65, 504,25, 656,37; v tretjem letu službe v starosti od 18 do 20 let, 328,80, 489,60, 818,40, 1.227,60, med 16 in 18 letom 328,80, 386,50, 715,30, 1.072,95 in od 16 leti 328,80, 257,65, 586,45 o. o. 879,67. Produkcijska tabela znaša zanje po 120 kg zamesenega kruha za 150 do 250 gr kruhke, 100 kg zmesene moke in izdelava kruha v različnih oblikah, 800 kruhkov po 50 gr v različnih oblikah.

Nova delovna pogodba velja tudi za delavce v tovarnah olja, maščob mila in podobno. Pogodba je domala enaka kakor za kmetijske delavce.

Za trgovske nameščence so bile določene za junij in julij naslednje draginjske doklade: za nameščence nad 20 let po po 470 (nameščence 364), od 18 do 20 let 398,50 (297,50), od 16 do 18 let 281 (232,60), od 16 leti 157 (148,50); za družinske poglavarje nad 20 let 470 (412,60), od 18 do 20 let 436,15 (354,85) ter še s posebnim dodat-

Tov. Rudi Uršič

Na kongres je prišla s pozdravi iz tovarn in delavnic, iz mesta in okolice cela vrsta delavskih delegacij, ki so bile deležne vedno novih navdušenih sprejemov. Tretjega kongresnega dne popoldne se je zglasila tudi delegacija nabrežinskih kmetov, ribičev in kamnosekov.

»Tu je naša enotnost!« je naglasil predsednik Gasparini, ki ji je odzdravil sredi silnega navdušenja, ki je zajelo vso dvorano Doma prestaniških delavcev. Tedaj je pristopil neki član delegacije k mikrofonu in počasi, s poudarkom, kakor da bi klesal nabrežinski kamen dejal: Slovenski delavci in kmetje bodo ob strani mestnih delavcev, kakor so bili v trdih dneh partizanske borbe. Naše ozemlje mora postati most med demokratično Italijo in Jugoslavijo. Zivio Togliatti!

Vsa dvorana se je dvignila in mu gromko odgovorila z velikim geslom maršala Tita: Bratstvo in edinstvo!

V Trebčah

bo v nedeljo sindikalna podružnica razvila svojo rdečo delavsko zastavo. Trebčanci bodo proslavili svoj delavski praznik s kulturnimi in športnimi prireditvami. Delavci iz mesta in okolice se jim bodo pridružili.

leti 561,30 (492,75), od 18 do 20 let 520,85 (423,80).

Pri Ačegatu je bil dosežen sporazum za 43%, pri čemer draginjska doklada ni všteta, in sicer od 1. junija t.l. dalje.

Za natakarije je bil sklenjen sporazum, po katerem so jim bile plače iz februarja tega leta povišane v juliju za 30%, v mesecih avgust-december t.l. za 40%; draginjske doklade pa so bile določene za mesec junij-avgust za moške nad 20 leti in ostale tarife po odgovarjajoči tabeli, ki velja v industrijski stroki.

Brivcem pa še vedno ne izplačujejo novih draginjskih doklad. Delodajalci se izgovarjajo, češ da jim oblasti doslej še niso dovolile zadrževanega povišanja brivskih pristojbin.

PNEVMATIKE za kmetijske vozove in traktorje deli kmetijski oddelk okupacijske vojaške oblasti. Treba je zanje predložiti predpisane bone, ki jih prejmejo kmetijske na posebno vlogo pri kmetijskih inspektoratih v Trstu in Gorici. Pnevmatike bodo delili v Trstu v ulici Palestrina 10 b. Cena 21.000 lir za pnevmatiko.

Poročilo tov. De Stradija

V borbi za enotnost delavskega razreda

Politično sindikalne probleme je v izčrpnem poročilu obravnaval tov. De Stradi. Analiziral jih je tudi tov. Vojsmir, ki je v svojem referatu še posebej opredelil stališče delavskega razreda do vseh vprašanih delovnih odnosov, delovnega prava, ustanov za socialno skrbstvo in delavske kulture. Oba referata postavljata v ostro luč vse življenjske interese delavskega razreda. Zato ju v naslednjem objavljamo domala v celoti.

Po osvoboditvi

Tov. De Stradi je uvodno obeležil nastanek in zgodovinski razvoj tržaške enotne sindikalne organizacije. Vsi se spominjamo, je dejal, kako je še v dobi nemške okupacije nastala enotna organizacija naših delavcev, ki si je zastavila

zacija. V resnici je ta nova organizacija nastala v nasprotju z enotno organizacijo zgolj z namenom, da prepreči, da bi delavstvo v svoji borbi doseglo ono moč in razvilo tako delovanje, kakor ju je vse od svoje ustanovitve predvidela za sindikalne organizacije po vsem svetu Svetovna sindikalna zveza. Mnogo poštenih delavcev je bilo prevaranih in je postalo manevrsko orodje v borbi proti lastnim delavskim interesom. Mar je bil kakšen drugi razlog za ustanovitev novega sindikata, če si je dotedanji prisvojil vse osnovne razredne zahteve? Enotni sindikati so si na moč zares in ne na videz prizadevali za stvarno bratstvo med narodi, konkretno za bratstvo med Italijani in Slovani, ki živijo na naših tleh. Aktivno so se borili za delavske sindikalne pravice povsod, kjer so bile

ogrožene. Borili so se proti vsem pojavom fašizma, proti vsem gospodarskim in socialnim napadom na delavstvo in na njegove družine, za postopno izboljšanje delavskih plač, za zmogljivi čas dela, za osnovne življenjske in delovne pogoje vsega delavskega razreda, za popolno socialno zakonodajo, ki bi v zadostni meri ščitila delavce in družine. Borili so se in se še zmeraj bore za združitev vseh delavcev v skupni sindikalni organizaciji ne glede na njih ideološko in versko orientacijo, ki bi se organizirala v svetovni sindikalni zvezi v duhu njenega programa. Enotni sindikati so ponosni na svojega razrednega duha, ki je tudi podlaga Svetovne sindikalne zveze in spričo katerega je partija postavila tržaške delavce v prvo vrsto borecev za demokracijo.

množic neločljivo povezano s stopnjo demokracije. Zato morajo delavske množice s svojimi sindikati vselej v borbo za demokratične pravice, ker so te prva postojanka, na kateri se branijo delavski gospodarski interesi. Če pade ta postojanka, obramba delavskih gospodarskih interesov ni več mogoča, marveč se je treba omejiti na obrambo golega obstanka pred vsemi mogočimi oblikami fašistične vladavine. Prav zaradi tega si sovražniki delavskega razreda prizadevajo spraviti v življenje tako zvali apolitični sindikat, ki naj bi se pečal z golimi delavskimi gospodarskimi problemi in prepuščal drugim, kakor se tako radi izražajo, skrb za politična vprašanja. Na tak način hočejo osvojiti prvo delavsko postojanko, katere izguba bi delavstvo dan za dnem silila k umiku na vedno slabše pozicije. Bajka o apolitičnosti sindikata je pretežva, s katero hočejo delavcu iztrgati najjačje orožje za obrambo njegovih lastnih interesov, je krinka, za katero se skrivajo resnični politični interesi razredov, ki imajo politično oblast v rokah in odločajo o vsem gospodarstvu.

Dejansko vsi oni, ki propovedujejo opolitičnost sindikata, v dobri ali slabi veri stvarno služijo razredu gospodarjev na vso škodo delavskega razreda.

vrsto takih primerov. Toda tržaškemu delavstvu je pri srcu njegova bodočnost, ureditev vseh sindikalnih problemov v interesu delavskega razreda. Zato borba tržaškega delavskega razreda ni samo krajevne značaja, kakor bi to radi svetu dopovedali neki krogi, ki hočejo vse sindikalno gibanje vtisniti v okvir nacionalističnih in irendentističnih špekulacij, marveč je odsev velike borbe delavstva vsega sveta za odpravo slehernega izkoriščanja, za neodvisnost vseh narodov, za trdni in trajni mir, za ves človeški napredek.

Naloge

razrednega sindikata

Naloge sindikalne organizacije so toliko večje, kolikor bo predstavljala izraz delavstva vse nove državne tvorbe. Iz tega razloga si morajo sindikati prisvajati priznanje, da predstavljajo odločilno silo v socialnem in gospodarskem sklopu Tržaškega ozemlja, in dosledno hkratu pravico, da v vseh njegovih živih organih resnično branijo interese vsega delovnega ljudstva. Priboriti si morajo pravico, da zagotovijo mladini delovne pogoje, ki odgovarjajo njeni rasti v novih razmerah, nastali po vojaškem porazu fašizma, da ne bo ostala kakor doslej brez vsakršne pravice in brez vsakršnega jamstva za svojo bodočnost. Priznana jim mora biti pravica, da v takem okviru zagotovijo delovne pogoje ženam, kakor so se uveljavili po vseh naprednih državah, da dosežejo zanje enake plače za enako delo in odpravo vsega sedanega njihovega izkoriščanja. Pri vsem tem pa ne bodo smeli pozabiti, da so obenem prvi zagovorniki neodvisnosti demokracije in miru Tržaškega ozemlja, da so s tem tudi na prednji straži neodvisnosti in sindikalnih pravic drugih narodov, da so na prvih mestih v borbi proti mednarodnemu imperializmu, ki hoče izkoristiti svojo gospodarsko oblast, da bi ojačili izkoriščanje človeka. Sindikati morajo biti dosledno temu zagovorniki bratstva narodov, ki živijo na Tržaškem ozemlju, njihovih človeških pravic.

Sindikalna organizacija združuje velike delavske množice, da realizira njihove interese in težnje mimo njihove narodnosti, ideološke in verske usmerjenosti, da jih povede do znosnih življenjskih pogojev. Komunistična partija, ki je od nekdanj avangarda v borbi za osvoboditev in napredek delavskega razreda, bo tudi v bodoče v okviru sindikalnih organizacij na najpravičnejši način tolačila voljo in interese delavskih množic, ščitila delavski razred pred vsemi kompromisarskimi in oportunističnimi ukrepi, reševala vsa vprašanja v skladu z resničnimi interesi delavskega razreda. Odklonila bo sleherni prevvaro, sleherno demagogijo, kazala delavskemu razredu pravo pot s prepričevalno in vzgojno besedo.

Ob podpisu pariškega protokola se je v Trstu pričela velika borba, v kateri mora komunistična partija zastaviti vse svoje sile. Problem fužije ne bo rešen le s pomočjo štirih zastopnikov Enotnih sindikatov v OOSS, marveč ga je treba postaviti na osnovno najširše akcije, ki bo zajela ves delavski razred. V okviru sindikalnih organizacij je treba to delo sprožiti z vidika, da je v njih mnogo delavcev drugačne ideološke in verske orientacije. Ni mogoče dopustiti, da bi nasprotniki delavskega razreda v nasprotju z delavskimi interesi izkoristili ta dva elementa za razbijanje delavske enotnosti. Dan za dnem je treba odpravljati vse nedostatke pri praktičnem delu, zastavljati vse sile v borbi za dejanske razredne interese. Komunistična partija bo zato storila vse za sindikalno enotnost, tako da bo dejanska in učinkovita, da bodo vsi delavci, združeni po skupnosti svojih interesov in bratstvu, skupno reševali vse svoje probleme in vso svojo usodo.

Bajka o nepolitičnem sindikatu

Izkušnje zadnjih dveh let so jasno pokazale, da ni mogoča napredna socialna zakonodaja, da ni mogoča učinkovita obramba delavskih interesov, da ni mogoče ustvariti takih osnovnih pogojev, na podlagi katerih bi sindikati utegnili svobodno opravljati svoje naloge, kjer priznane osnovne demokratične svobosštine sistematično rušijo, kjer omejujejo in teptajo pravice združeva-

nja, svobodo tiska, pravico svobodne besede, svobodo zborovanja.

Kdor ne spoštuje osnovnih človeških pravic, ne spoštuje delavca. Zadnji dogodki v Italiji, ki so nastali spričo Scelbovega poskusa, da omeji te svobosštine, in zadnji dogodki pri nas, odpušči sindikalnih delavcev iz službe še posebej, pričajo, da je spoštovanje gospodarskih in socialnih pravic delavskih

Kako rovarijo proti združitvi

Kakšna je pri tem odgovornost Enotnih sindikatov za razkol delavskih množic ob ustanovitvi Julijskih sindikatov? Ze vsa gornja izvajanja so jasno ovrgla sleherno njihovo odgovornost, ker so se borili in se zmeraj bolj bore za pravice najširših delavskih množic, bolj kot vsakdo drugi za resnično pomirjenje, za resnično izvajanje delavskih pravic. Enotni sindikati so razredni sindikati, ki delujejo po statutu Svetovne sindikalne zveze. Iz kakšnega razloga naj bi bila ledaž potrebna ustanovitev novega sindikata v nasprotju z njim? Tu ni bilo dvoma o obrambi delavskega razreda. Tu je šlo zbolj za novo baterijo, ki bi jo bilo mogoče postaviti v borbo proti delavski rešitvi tržaškega vprašanja. Tu ni šlo za sindikat, ki naj bi bolje branil delavske interese, marveč izključno za organizacijo, ki naj bi služila določenemu političnemu naziranju. Julijski sindikati so mnogokrat ravnali kakor žolti sindikati, ker so bili orodje v rokah določenega socialnega razreda, ki je terjal tako rešitev tržaškega vprašanja, kakor je bila proti volji ogromne večine delavskega razreda. In prav spričo tega svojega prvotnega značaja so toliko laže prevarali mnogo poštenih delavcev.

hkratu pa so postavljali čisto politične pogoje za združitev obeh organizacij. Ze to jasno pričča, kdo je bil za in kdo proti združitvi. Opuščena ni bila niti ena prilika za združitev. Celo zastopniki italijanske delavske zveze, ki so prišli na pobudo Enotnih sindikatov v

ni kongres, in kako spričo tehničnih težav kongresa ni bilo ne tega dne ne v naslednjem roku, čeprav je bil svečano obetan. Nasprotno so se zvrstili dogodki, ki so jih preučevano izzvali, kakor n. pr. široko zasnovana kampanja v tisku, polna klevet in opravljanj, polna

Množica pred Domom pristaniških delavcev

Trst, so priznali dobro voljo slednjih in utemeljenost njih težnje po avtonomni sindikalni organizaciji, ki bi ne bila odvisna ne od Italije ne od Jugoslavije. Toda Julijski sindikati v zadnjem hipu niso hoteli sprejeti načrta za združitev, kakor ga je pripravil nevtralni zastopnik, ki so ga poklicali oni sami k posredovanju, pri tem pa so skušali zvaliti odgovornost na zastopnike Enotnih sindikatov.

Toda ti so vztrajali pri delu za združitev in prav sad takega prizadevanja je bil potem pariški protokol, ki pomeni zgodovinski dogodek v tržaškem sindikalnem gibanju.

pozivov, naj italijanski delavci branijo svojo kulturo, svoj jezik in svoje narodnostne težnje, ki naj bi jih enotna sindikalna organizacija v okviru Svetovne sindikalne zveze ogražala. Tako je zapadel tudi drugi rok kongresa, toda Enotni sindikati so znova dokazali svojo vztrajno voljo in dosegli po dolgih pogajanjih z Delavsko zbornico nov sporazum. Čeprav počasi, bi volitve vendarle privedle do uspešnega zaključka, ko se ne bo znova jasno pokazalo, da Delavska zbornica ni imela namena izpolniti delavskih teženj. Tako združitev še danes ni. Našteli bi lahko celo vrsto primerov, kakor n. pr. pismo tajnika Delavske zbornice gospoda Lenardija, ki nazorno odkriva njene protizdružitelne naklepe. V dejanju jih je potrdil delegat Delavske zbornice, ki je skušal z gorivom, oljem in drugimi živili podkupiti stavbince, ki predstavljajo homogeno in močno kategorijo v vrstah Enotnih sindikatov. Prav tako je bilo ravnanje Delavske zbornice tudi v vrstah kmetijske stroke in enak namen je imelo pri pristaniških delavcih, ki so jim spčetka obljubljene volitve odrekli pod pretvezo, da vlada med njimi »rdeči teror«, tako da se ne utegnejo izraziti za Delavsko zbornico. Pristaniški delavci so njih zastopnike pozvali na svoja zborovanja, zahtevali imena onih njihovih ljudi, ki naj bi prišli na kandidatno listo Delavske zbornice. Toda čemu so bili v korist vsi ti dokazi lojalnosti in težnje po združitvi? Lahko bi našli še celo

Ob posredovanju italijanske delavske zveze

Mimo vsega so si Enotni sindikati na vse načine prizadevali, da bi odpravili razkol delavskega razreda. Toda voditelji Julijskih sindikatov tega niso hoteli. Postavljali so zares nemogoče pogoje. Ob vsaki priliki so razglašali na vse strani, da mora biti sindikat apolitičen,

Po pariškem sporazumu

Vse težave, ki so pozneje nastale pri delu Osrednjega odbora za sindikalni sporazum, vsi kompromisi, ki jih je izsilila ena stran z manevri proti združitvi, so bili samo nadaljnji dokazi negativnega stališča te strani. Prvi kamenj spotike je bilo vprašanje volitev za enotno kandidatno listo. Ta način volitev je bil v perspektivi združitev najdemokratičnejši. Enotna lista je bila že sama na sebi izraz združitev, popolna negacija dveh ločenih osnovnih organizacij. Pravilnost tega stališča je potrdil razvoj, v katerem vse do danes tudi tam, kjer so bile združitelne volitve opravljene, še ni enotne delavske sindikalne or-

ganizacije, da delujeta tudi tam organizacijsko in upravno obe sindikalni organizaciji vsaka zase v vso škodo delavskega razreda. V tem je bil razlog, da so Enotni sindikati zagovarjali enotno kandidacijsko listo, v tem se tudi kaže prizadevanje Julijskih sindikatov, da hočejo ostati manevrsko orodje proti delavskim interesom.

Protidelavski volilni manevri

Toda ustvarile so se še nove ovire. Kdor se spominja, da so v Parizu določili 1. marec za združitve-

Tov. De Stradi

naloge, kakor so bile v skladu s tedanjim položajem. Dejansko je bila Delavska enotnost osnova, iz katere so zrasi tržaški Enotni sindikati. Veliko število sabotažnih akcij, široko zasnovana organizacija prostovoljcev za partizanske formacije, veličastna organizacija pomoči borcem, to so bile značilne poteze vsega velikega dela Delavske enotnosti, ki ga je opravila v temni dobi pred osvoboditvijo. V tem ogromnem delu je prišlo tudi do izraza uspešno prizadevanje partije za združitev vseh delavcev v borbi proti okupatorju. Mimo teh velikih akcij pa Delavska enotnost ni zatajila neposrednih delavskih interesov in je branila delavski razred pred draginjo, organizirala delavske menze, se borila za njegove mezde in plače.

Pod krinko narodne sentimentalnosti

Kakor so Enotni sindikati izšli iz tega okvira po osvoboditvi, jim je bila poverjena vloga silnega faktorja za obnovo gospodarstva, uničenega v dolgih vojnih letih, za obnovo socialne in kulturne ravni vsega delavskega razreda. Dejansko so se v pičlih tednih, ki so v njih demokratične sile vodile usodo mesta, delavci, združeni v svoji sindikalni organizaciji, nemudno zastavili svoje sile za obnovo. Razvili so ogromno prostovoljno delo. Partija je pri tem posebej pospeševala bratstvo vseh delavcev, se z vso vneto zavzela za odpravo narodnostnega sovraštva, ki ga je fašizem v več kakor dveh desetletjih vcepil delavčin v glave, povedla delavske sile odločno nasproti demokratičnim svobosčinam.

Po sporazumu med Morganom in Jovanovičem, ki je razdelil Primorsko na dva dela, so morali sindikati braniti ogrožene in teptane interese delavskega razreda, namesto da bi ostali še nadalje osnovni element za izgradnjo novega življenja. Morali so se boriti proti razkolu delavskih množic, ki so mu bile izsiljene ob ustanovitvi drugega sindikata, oprtega na narodnostni sentimentalizem, na državne predsode, na pàrolo, da bi naj bili Enotni sindikati slovanska organi-

Poročilo tovariša Bukovca

NALOGE RAZREDNIH SINDIKALNIH ORGANIZACIJ

na področju preskrbe, delovne in socialne zaščite ter kulturnega napredka tržaškega proletariata

Tov. Ivan Bukovec-Vojmir je v svojem poročilu na ustanovnem kongresu Komunistične partije Svobodnega tržaškega ozemlja razčlenil vso borbo Enotnih sindikatov za izboljšanje življenjskih pogojev tržaških delavskih množic.

V povojnem evropskem gospodarstvu, je dejal, in še posebej v območju, ki nas bliže zadeva, je nastalo v zadnjih dveh letih neravnovesje, ki je prišlo do izraza v vrstoglavem naraščanju cen. Sprožili so ga različni faktorji, izmed katerih se posebej odražata kot njegova temeljna vzroka pomanjkanje osnovnih življenjskih potrebščin in inflacija, ki so jo ogromni stroški za obnovo in vzdrževanje izredno

Ko so se pojavili prvi strahotni simptomi naraščanja cen, ki se je naglo pričelo že v juliju 1945, so sindikalne organizacije proglasile potrebo, da se mezde in plače prilagodijo cenam. A že takrat so kapitalisti in njih oblastveni agenti začeli zavlačevati sporazum, čeprav se je na drugi strani druginja nenehno večala. Korist, ki se je pričakovala od prilagoditve mezd cenam in ki je bila finančno že itak preračunana na neznatne odstotke, je postajala spricho takega razvoja zmerom manjša.

V korist špekulantom

ZVU je z odredbo št. 2 izdala potrebne ukrepe, ki naj bi cene in mezde blokirali. Toda dejansko so ostale blokirane le mezde, cene pa so se v korist špekulantov še nadalje neomejeno dvigale. ZVU se tudi ni nikoli zanimala za dobavo zadostnih osnovnih življenjskih potrebščin tržaškemu prebivalstvu, marveč je prepustila to važno nalogo privatnim špekulantom. Komisija za določanje cen ni nikoli izpolnila svoje naloge. Praktično je imela sleherni prilagoditev mezd za delavca vedno manjšo pozitivno vrednost še posebej spricho zamude, s katero se je vselej izvedla.

Ze tedaj je sindikalna organizacija na osnovi pridobljenih izkušenj opozorila vojaške upravne oblasti na način, kako bi se pretrgala veriga naraščanja cen in višanja plač. Toda ZVU je odklonila sleherni pobudo z argumenti »tehničnega značaja«, »zaradi sovisnosti cone A in Italije« analognega razvoja na trgih v Milanu, Benetkah, Genovi ter v našem mestu itd.

Take argumentacije niso nikogar prepričale, ker so jih narekovala ista načela gospodarskega liberalizma, ki ravno predstavlja še posebej v času krize dejanskega povzročitelja neravnovesja. Toda Enotni sindikati so le še povečali svoj pritisk na organe ZVU.

30% uvoženega blaga za racionirano potrošnjo

Problem dobav za ustanove, ki naj bi skrbele za preskrbo, je treba rešiti z vrsto nujnih ukrepov. Predvsem je treba delno blokirati blago, tako da bi od vsega uvoženega blaga vsaj 30% preko preskrbovalne ustanove prišlo v roke delavskim množicam po dostopnih cenah. Nadalje bi morala biti vsakomur, ki ima uvozno dovoljenje, priznana pravica, da uvaža na tržaško tržišče življenjske potrebščine, pri tem pa se moral obvezati, da bo odstopil del blaga po določeni ceni preskrbovalni ustanovi. Tako bi utegnili odpraviti sleherni špekulacijo pri prehodu blaga od grosista na srednjega trgovca in od tega na trgovca na drobno. Odpravili bi tudi sramotno špekulacijo pri preferencialnem izdajanju uvoznih dovoljenj.

Diferencialno racioniranje živil

Da bi se izboljšalo gospodarsko stanje razredov z minimalnimi plačami, je potrebno diferencialno racioniranje njihovih življenjskih po-

trebščin, ki naj se razdeli na štiri kategorije: za najtežje, težke, srednje in lahke delavce. Tem štirim kategorijam naj bi v določenih razmerjih pripadlo blokirano blago na osnovi nakaznic. Izven teh kategorij naj bi ostali le oni, ki s svojimi dohodki brez težav sledijo običnemu indeksu cen.

Vse to pa so le ukrepi splošnega značaja. Radikalna in končna rešitev vsega občega življenjskega problema bo mogoča le z dokončno ureditvijo ozemlja, z zdravo gospodarsko politiko, ki bo težila po razvoju tržaške industrije, po novem razmahu prometa z zaledjem.

Socialna zaščita delavstva

Ukrepi, ki jih je izdala ZVU na področju delovne in socialne zakonodaje, niso imeli namena nadomestiti fašistično delovno pravo iz let 1937-1941. Med nujnimi socialnimi reformami sta na prvem mestu reformi bolniške blagajne in socialnega skrbstva. Ze v decembru 1946. je sindikat službeno pozval ZVU, naj reši obe vprašanji.

1. Na novo je treba urediti upravo bolniške blagajne, odstraniti iz nje vse fašistične prisrke, odpraviti birokracijo iz uradov in upravnega poslovanja sploh.

2. Povečati je treba denarne podpore in izboljšati zdravstveno službo s pomočjo novih ambulatorijev in primerno ureditvijo zdravniških pregledov.

3. Znova je treba uvesti ugodnosti, ki jih je odpravil fašizem, kakor na primer zdravljenje v klimatičnih krajih, dobave terapevtskih instrumentov in preureditev lekarniške službe.

Te zahteve je ZVU obšla in odklonila, češ da bolniška blagajna ni več avtonomna lokalna ustanova, marveč podrejena italijanskemu državnemu zavodu za bolniško zavarovanje. Delavci pa zavračajo začasni posvetovalni odbor, ki bi hoče ZVU postaviti pri blagajni, ker imajo kot zavarovanci popolno in izključno pravico, da sami upravljajo zavod, ki so ga tudi sami ustanovili in skozi dolga leta jačili in razvijali.

Demokratska delovna zakonodaja

v tej borbi. Ta pravica mu je danes resno ogrožena, ker se delodajalci poslužujejo tako zvane izpore, posebno da preprečijo bele stavke.

Tovariškim odborom, kakor tudi vsem vmesnim in višjim sindikalnim organom mora biti priznana popolna svoboda v obrambi delav-

proti temu proglasu boriti z vso odločnostjo.

Delovni zakonik mora vsebovati osnovna načela vsega socialno zavarovalnega sistema. Bolniško blagajno mora vrniti delavstvu in hkratu mora omogočiti njeno notranjo reformo. Socialno zavarovanje pa bo moralo obsegati zdrav-

ZVU je ohranila v veljavi fašistične delovne zakone in tudi prislulo »karto dela«. Pridobitve osvobodilne borbe pa narekujejo povsem nov demokratski pravni red, ki ga mora dobiti Tržaško ozemlje, čim bo konstituirano. Delovna zakonodaja je za delavski razred v tem okviru ena najvažnejših nalog. Z delnimi reformami je treba takoj spremeniti neznosne razmere, ki jih je ustvarila sedanja delovna zakonodaja. Sindikalna organizacija je n. pr. ponovno protestirala pri ZVU proti njenemu ukrepu, po katerem se smejo družinske doklade v času stavke odtegniti za ves dan, čeprav bi kolektivna popustitev dela trajala tudi le pol ure. Tak ukrep kažejo zgolj težnjo, da se krivica fašistične delovne zakonodaje le še poveča. Oblast odreka delavcu možnost stavke izključno v korist domačega kapitalista. Pred delavstvo se že danes postavlja problem nove delovne zakonodaje, ki bo zajela vsa načela, na katera se bo opirala nova ureditev delovnih odnosov, nova socialna zaščita delovnih ljudi.

40 ur dela

Mladina v starosti do 18 let ne bi smela delati več kakor po 6 ur na dan, da bi ji preostajal čas za njeno poklicno izobrazbo, telesni in duševni razvoj.

Novi delovni zakonik mora delavcem zajamčiti povprečno največ 7 ur dela na dan oziroma 40 ur dela na teden in to zaradi razvoja tehnike v zadnjih dvajsetih letih in zaradi delovne sile, ki spricho takega razvoja preostaja.

Kolektivne delovne pogodbe morajo na osnovi delovnega zakonika delavcem zagotoviti dostojno življenje, odpraviti sleherni izkoriščanje delovne moči. Sleherni pogodba mora biti avtomatično razveljavljena, čim ne bi bila v skladu z običnimi določbami delovnega zakonika.

Kolektivne delovne pogodbe, ki bodo svobodno sklenjene med sindikalnimi organizacijami za vse delavstvo na eni in organizacijo delodajalcev na drugi strani, morajo biti obvezne. V sedanjem delovnem pogodbenem sistemu pa kažejo konkretni primeri, da kmalu ne bo veljala nobena pogodba več, če bo zakon še nadalje na tak način ščitil sleparijo in prevaro.

Prepoved izpore in imunost sind. delavcev

Delavski razred je v svoji dolgi borbi za izboljšanje svojega gospodarskega in socialnega položaja segel po stavki kot skrajnem orožju

skih pravic. Zagotovljena jim mora biti imunost, tako da jih delodajalci ne bodo mogli svojevoljno odpuščati z dela in tudi ne iz državne službe. Ta važna pridobitev mora biti posebej določena v bodoči delovni zakonodaji kot ena izmed temeljnih pravic delavskega razreda.

Stavkovna pravica

Stavkovna pravica mora biti zaščiten. Proglas ZVU št. 1 stavkovne pravice dejansko ne priznava delavcem v javni in državni službi in grozi organizatorjem takih stavk celo s smrtno kaznijo. Delavski razred v Trstu se mora

stveno skrbstvo, odškodnino v primeru začasne delovne nesposobnosti, dopolnilno odškodnino, pokojnino v primeru invalidnosti, starostno pokojnino, pokojnino v primeru smrti in podporo v primeru brezposelnosti.

V najbližji bodočnosti moramo položiti temelje novega pogodbenega sistema. Stara obča delovna pogodba ne more več kriti potreb in tudi ni v skladu z napredkom delovnih množic. Nova pogodba mora vsebovati vse one socialne in normative določbe, ki zagotavljajo delavstvu uživanje vseh socialnih pridobitev. Pomagati bo morala delavskemu razredu na poti nasproti politični in socialni osvoboditvi.

Delavski kulturni problemi

Desetletja je bila delavcem zaprta pot do kulture in duševne izobrazbe. Ob koncu vojne so zrastle na našem ozemlju prosvetni krožki, kakor jih je hotelo ljudstvo in v njih se zbirajo ogromne množice brez razlike v narodnosti, političnem prepričanju in veri. Naloga teh krožkov je prav ta, da pospešujejo medsebojno razumevanje in bratstvo. Poverjenjske oblasti pa so od vsega začetka sabotirale to ljudsko pobudo in so nazadnje z odredbo št. 403 pričele resno ograjati svobodno kulturno izživiljanje delovnih ljudi.

ENAL je bil svoj čas ustanovljen v Italiji zato, da širi ljudsko pro-

sveto med italijanskim ljudstvom, da odpravi vso žalostno dediščino fašizma. Na našem ozemlju pa se je postavil v protiljudsko službo iz tega razloga si ne more prisvajati pravice do varuštva in vodstva kulturnih akcij za vse delavstvo, marveč le za en njegov del.

ZVU na pragu ustanovitve Tržaškega ozemlja ni smela izdati take odredbe, ki je najjačji delovni zakon, da hoče sabotirati svobodno ljudsko prosveto. Pravica do priložnosti in sredstev bivšega dopolnjenega pritiče delavcem, ki so si jo trdo in krvavo priborili prav pred njegovemu stvaritelju - fašizmu.

Tov. Ivan Bukovec

dragega birokratskega aparata ter brezvestno koristolovstvo industrijcev in veletrgovcev, ki so si našli zaščito v sedanjem pravnem sistemu, še močno pospešili.

Cene in mezde

Ze v avgustu, septembru in oktobru 1946 so cene znova poskočile, tako da so račun, ki veljajo za tipično delavsko družino, pokazali, da so znašali izdatki za njeno vzdrževanje v avgustu nad 19.000, v septembru nad 20.500, v oktobru skoraj 22.800 lir, medtem ko so dosegle najvišje mezde z draginjskimi dokladami in akordnimi nagradami vred nekaj nad 9000 v avgustu in septembru in nekaj manj kakor 10.500 lir v oktobru. Ta ogromna razlika pa se je še večala, tako da so na zadnje v maju 1947 znašali izdatki v istih okoliščinah 30.750, v juniju 33.500 v juliju nekaj 100 lir manj, medtem ko so znašale mezde v maju komaj 17.700, v juniju in juliju po pičlih 11.300 lir.

Na zahtevo, da se mezde znova prilagodijo stroškom, so delodajalci pristali z določenih vidikov celo na manj kakor v italijanski republiki. Vztrajali pa so pri gospodarsko politični špekulaciji s sovisnostjo Tržaškega ozemlja in Italije prav tako, kakor še nadalje vztrajajo tudi pri predlogih, naj bi Italija dobavljala Tržaškemu ozemlju vse potrebne surovine, za kar se je De Gasperi-jeva vlada tudi ponudila, čeprav je vsemu svetu dobro znana italijanska nujna potreba po surovinah, ki brez njih omajana italijanska industrija

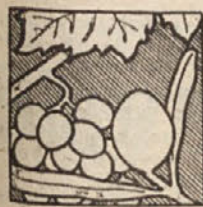
ne more živeti. Špekulacija je bila prozorna. Sindikalne organizacije so pripravile načrt, ki bi utegnili ustaliti razvoj. Omejila naj bi se preskrba velikih množic potrošnikov po poti svobodne trgovine in nadomestila z ojačenim racioniranjem blaga, odprla naj bi se pot do drugih tržišč, ki so ugodnejša kakor italijansko, ustvarila naj bi se preskrbovalna in razdeljevalna ustanova, pri kateri naj bi potrošniki, ki predstavljajo ogromno večino interesov za tako ustanovo, soodločali v vseh njenih organih.

Tudi zadnja prilagoditev mezd cenam ni v ničemer zadovoljila delavskih množic. Čeprav pa z novim sporazumom gospodarski položaj delavstva ni bil urejen, bi lahko ta sporazum postal koristen, če bi ZVU zares izvedla vse tehnične in gospodarske nasvete, ki so jih dale sindikalne organizacije v svojih spomenicah v obliki znanih štirih točk. Od vsega početka pa se je treba zavedati, da se s Tržaškim ozemljem kot novo državno tvorbo ne sme ravnati na enak način kakor s premagano državo. Priznati mu je treba vse največje ugodnosti, kakor so predvidene za katero koli državo v okviru Organizacije združenih narodov.

želi medtem ko ni skoraj ničesar dobiti z nakaznicami po cenah, ki bi bile dostopne delovnim ljudem. Reorganizacija Diterala in Seprala je pogoj za učinkovito obrambo kupne moči delavskega razreda. Pri obeh morajo zastopniki sindikalnih organizacij sodelovati kot predstavniki velike večine potrošnikov. Reorganizacija mora biti v vsakem primeru izvedena, še preden bi se morda ustvarila kakšna nova potrošniška ustanova.

Reorganizacija in kontrola preskrbe

Med najvažnejše faktorje za ureditev gospodarskega problema Tržaškega ozemlja spada aparat za preskrbo mesta z osnovnimi življenjskimi potrebščinami. Delavstvo se je v poslednjih mesecih ponovno razgibalo in tudi ta čas odločno zahteva, da sedanja oblast reorganizira organe, ki sta jim poverjeni razdeljevanje in kontrola racioniranih življenjskih potrebščin. Odpraviti je treba poniževalno špekulacijo v svobodni trgovini, kjer je mogoče dobiti vse, kar si človek za-

Naša gruda

KMETIJSKA PRILOGA ŠT. 6

V DNEH TRGATVE

Trgatev je eno najlepših opravil našega vinogradnika. Po mnogem trudu nastopi jeseni čas, ki se ga vsak veselí, čas trgatve. Saj ni čudno: Koliko je vinogradnik prestal v vinogradu, koliko denarja je izdal za vse pripomočke: kolje, žico, vrbovino, rafijo, žveplo, modro galico in tudi za pomoč, če sam ni mogel opraviti vsega dela od zgodnje pomladi do jeseni. Koliko stranu je prestal, ko se je bližala ne-

pred in po uporabi obrisati s čisto platneno cunjico.)

Babova tehtnica kaže pravilno le pri temperaturi 17,5 stopenj Celzija. Zato moramo mošt najprej ohladiti ali pa segreti do te temperature.

Ker je ogrevanje in ohlajanje sitna reč, lahko ukrenemo drugače. Za vsaki dve stopnji Celzija, kolikor je mošt toplejši od omenjene temperature, prštejemo eno desetino odstotka, kolikor je hladnejši, pa za vsaki dve stopnji eno desetino odstotka manj.

Vzemimo primer, da ima mošt temperaturo 27,5 stopenj Celzija, torej 10 stopenj več, kakor to zahteva Babova tehtnica. Če razberemo z moštne tehtnice število 20, mu prštejemo 5 desetin in ugotovimo, da ima dotični mošt 20,5% sladkorja.

In kako množino alkohola?

Ko smo dognali odstotek sladkorja v grozdju odnosno v moštu, lahko preračunamo, koliko alkohola bo imelo vino. Dovolj je, da število, ki smo ga ugotovili na lestvici, pomnožimo s številom 0,62. Če ima mošt n. pr. 20% sladkorja, pomeni, da bo imelo vino 20x0,62, torej 12,4% alkohola. Če je mošt bolj kisel, tako da ima manjši odstotek sladkorja, pomnožimo nakazano število sladkornih odstotkov s številom 0,6. Mošt, ki je imel 17% sladkorja, bo prevrel v vino, ki bo imelo 17x0,6, torej 10,2% alkohola.

Tehtanje sladkorja v moštu je važno tudi za prodajo vina po odstotkih alkohola, ki je v njem. Na osnovi ugotovitve sladkorja v moštu lahko vinogradnik že takoj preračuna, koliko alkohola bo imelo njegovo vino, ko bo do kraja po-

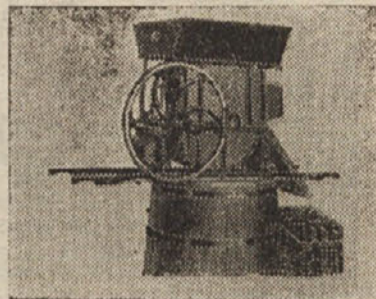
mo več vreti na tropinah. Za navadno belo vino grozdja ne robkamo. Na tropinah prevro po novem le dišeča vina kakor muškati, malvazija itd., ki v njih zahtevamo posebno aromo. Črno ali rdeče grozdje, ki pridobivamo iz njega rdeča vina, pa puščamo na tropinah, da alkohol barvo raztopi in da preide aroma, ki je v lupini jagode, pri vretju v vino. V splošnem naj velja pravilo: Če pustimo mošt vreti na tropinah, moramo grozdje robkati, odstraniti iz njega peclje še pred vretjem. V pecljih namreč ni nobene snovi, ki bi vinu utegnila koristiti.

Grozdje robkamo z roko ali s posebnimi mrežami in tudi s posebnimi stroji, ki ga robkajo in mastijo obenem. Mrežo, ki si jo nabavimo kjer koli, mora biti kositna in ne železna ali cinkasta. Zelenje in cinkaste mreže kmalu uniči kislina, ki je v moštu. Poleg tega pa je taka mreža tudi v škodo vinu.

V Istri si pomagajo vinogradniki tudi z lesenimi pripravami, ki so sestavljene iz lesenega okvira, na katerega so pričvrščene priostrene lesene prečke, in sicer v razdaljah enega do poldruga centimetra. Da grozdje ne zdrkne čez rob, ima okvir primeren obod. Grozdje sta-

vino na prečke in ga z rokami premikamo sem ter tja, da se orobka. Delo gre sicer počasi od rok, vendar priprava za malega vinogradnika povsem zadostuje.

Pri večjih množinah grozdja je primeren stroj za robkanje in maščenje znamke Brüeggemann, za

Stroj za robkanje in mastenje grozdja

prav velika podjetja, kakor za združne kleti, pa stroj znamke Garrolla.

Pri belem moštu, za katerega grozdje takoj zmastimo in ki ne vre na tropinah, pride v poštev navadni grozdni mlin. Robkanje belega grozdja za mošt, ki ne bo vrel na tropinah, ni priporočljivo, ker ga je lažje zmastiti in stisniti, če peclji niso odstranjeni. Vinu ne prizadenemo nobene škode, ker iz pecljev ne iztisnemo nobene snovi.

Josip Gortan.

in ogljikovega dvokisa pri kipenju še glicerina, jantarjevo kislino, razne dišave itd. Pasteur je ugotovil tudi, da 100 delov sladkorja da 105,65 pridelka v gramih. Pasteurjeva formula bi bila sledeča:

alkohola	51.10 g.
ogljikovega dvokisa	49.20 g.
glicerina	3.40 g.
jantarjeve kisline	0.65 g.
snovi za razvoj glivic	1.30 g.

Skupno 105,65 gramov

Teoretično je ta Pasteurjeva enačba dovolj točna, ker vemo, da je množina glicerina in jantarjeve kisline, ki se proizvajata pri kipenju, posebno pri italijanskih vinih precej večja.

Če je kipeenje normalno, se pri alkoholnem kipenju razvija tudi nekaj oetne kisline. Njena množina je vedno v sorazmerju z množino sladkorja v moštu in sicer je je približno ena dvajsetina sladkorja. Pri kipenju najdemo v moštu tudi sledove drugih kislin, ki pa v praksi nimajo nobenega pomena.

(Dalje prihodnjič.)
Josip Gortan

Sivka se bo zadušila...

S temi besedami je zadnjič priteklo sosedov Mihec s paše domov po gospodarja, kajti nagle pomoči je bilo treba kravici, drugače bi bilo po njej. Kaj se je zgodilo?

Ko je otava pokošena, začnemo pasti vseprek po košeninah in seveda tudi pod jablanami. Vsi vemo, da je živina zelo požrešna na jabolka. Mihec je zadnjič zapazil, da je sivka pobrala jabolko, ter je stekel za njo, da bi ji ga iztrgal. A je bilo prepozno. Jabolko je imela žival že v gobcu. In ko je živinčeta zapazilo, da ga ji hoče Mihec vzeti, ga je kar naglo pogoltnilo. Pa se mu je zataknilo in je bila nesreča tu.

Kaj sedaj? Na vsak način je bilo treba kake pomoči. Mihečev gospodar je vso hišo prevrnil, a ni našel

Glavno vrenje mošta

V moštu in vinu delujejo razne glivice, bakterije in kvasila, zato je pri napravljanju vina, teoretično poznavanje vseh teh živih bitij in vplivov, ki pospešujejo njih razvoj, temeljnega pomena.

Za kletarstvo so najpomembnejše kipele glivice ali glivice alkoholnega kipenja. Glivice, ki povzročajo alkoholno kipeenje imenujemo saccharomyces. Pri pravilnem kipenju dobimo iz mošta stanovitno vino harmoničnega okusa. Nepravilno kipeenje pa da nestanovitno in manj vreden proizvod. Na kipele glivice in njihovo aktivnost vplivajo razen plemenskih lastnosti njihova večja ali manjša selekcija in razni zunanji elementi, kakor: sestava mošta, prosta kislina, sorazmerje tanina in beljakovin.

Osnovni pogoji

Alkoholne glivice zahtevajo za svoj razvoj in razmnožitev znatne množine dušičnih snovi, ki so v moštu v zadostni množini, da morejo zadostiti zahtevam glivic, tako da se te naglo množijo in razvijajo. Dušične snovi so v moštu neobhredno potrebne. Nasprotno je v vinu, kjer so te snovi škodljive, ker dajejo hrano raznim bakterijam, ki nam vino pokvarijo. Zato pazimo, ko je vino pokipelo, da s pretakanjem te snovi (beljakovine) odstranimo. Pri pretakanju pridejo beljakovine v dotik z zrakom, se razkrojijo in padejo na dno soda v tako zvano drožje.

Da se morejo kipele glivice dobro razvijati in proizvajati alkoholno kipeenje, potrebujejo že od začetka zadostno množino kisika. Če kipeenje prenažno poneha in je

mošt še sladek, moramo mošt prepračiti. Na ta način se kipeenje spet aktivizira. Tudi množina vode vpliva na aktivnost kipele snovi, slabo kipijo, ravno tako tudi pregesti mošti, v katerih je preveč sladkorja. Kipele glivice se najbolj razvijajo v moštu, ki vsebuje od 5 do 13% sladkorja. V moštu z gostoto 13 do 20% sladkorja je kipeenje že počasnejše. Če pa je v moštu več kakor 20% sladkorja, moramo skrbeti za njegovo zračenje in za višjo temperaturo, ako hočemo, da ves pokipi in nam da dobro vino.

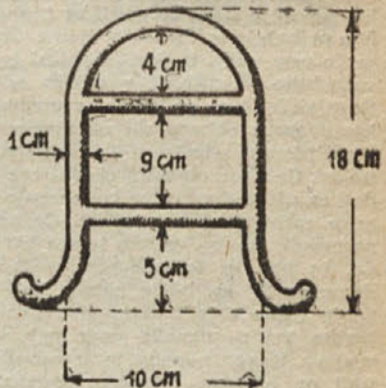
Temperatura

Začetna toplota in tista, ki se razvija pri kipenju, ne vplivata samo na kipeenje, ampak tudi na sestojine, ki se pri kipenju pojavljajo. Za alkoholno kipeenje je najugodnejša toplota med 15 in 25° C. Če vre mošt pri nižji toploti, n. pr. med 5 in 15° C, je kipeenje zelo počasno in nepopolno, posebno če vsebuje mošt večje množine sladkorja. Razen tega lahko pri nizki temperaturi razne škodljive bakterije, ki so v moštu, premagajo kipele glivice in nam s tem pokvarijo pridelok.

Pri temperaturi od 25 do 35° C, se vrši kipeenje zelo naglo in zelo temeljito, toda vino nima nikdar tistega prijetnega, finega okusa kakor pri kipenju pri temperaturi od 15 do 35° C. Zato je popolnoma razumljivo, zakaj se fina svetovno znana vina pridelujejo bolj v mrljih krajih in ne v vročem podnebbju.

Pri temperaturi 40° C kipeenje pojema in končno preneha.

Pasteur je ugotovil, da proizvajajo kipele glivice razen alkohola

nobenega premernege predmeta, ki bi ga govedu vtaknil v gobec, da bi šel potem z roko živali v grlo po jabolko. Končno se ga je usnilil sosed Gašper ter mu posodil obroč in mu celo pomagal pri reševanju.

Najbolje je, da ta čas ne pasemo pod sadnim drevjem, dokler jabolka niso pobrana. Tako se nam gotovo ne bo pripetila nobena nesreča. Če pa res nimamo kam gnati na pašo in moramo puščati živinca pod sadno drevje, je treba zabičata pastirčku, naj ne preganja živinčeta, ko zapazi, da je pobralo jabolko. Pustiti ga mora pri miru, da zgrize sad. Ako pa mu vendarle celo zdrkne v grlo, je treba takojšnje pomoči.

Zato bi priporočil našim gospodarjem, posebno v Vremski dolini in v Brkinih, da bi si napravili pri kovaču takšno napravo, kakor je tu na sliki in ki je zelo prikladna za odpiranje gobca govedu. 75 cm dolgega 1 cm debelega okroglega železa zadostuje za to skromno napravo pa dosti skakanja in strahu bo prihranjenega. Pripravo je treba imeti vselej pri rokah, na vidnem mestu v hlevu ali pa v hišni veži.

Dr. I.B.

Sod z mrežo za robkanje in maščenje grozdja

vihta ali pa ni hotelo biti konca suše, ki bi mu lahko uničila pridelok, za katerega je toliko skrbel. Malo bo letos veselja ponekod na Krasu, kjer vreme ni bilo ugodno za trto, ki se je kraški kmet toliko zanesel prav nanjo. Lepša bo letos letina v Istri.

Kdaj naj trgamo?

Grozdje moramo trgati, ko je popolnoma zrelo. Na žalost se ne ravna vsi po tem pravilu. Mnogo se jih loti trgatve določenega, vedno istega dne, naj bo grozdje takrat zrelo ali ne. Zato se šestokrat do goja, da prično trgatve prezgodaj. Trgati prično grozdje tudi iz strahu bodisi pred tatovi bodisi pred slabim vremenom, dežjem in točo.

Bolj zgodaj naj se začne trgatve in v izjemnem primeru, če je grozdje le trpelo zaradi kakšne bolezni, toče ali dolgotrajnega dežja, drugače pa pričnimo trgati zgolj docela zrelo grozdje, ker bo le tako dalo dobro vinski kapljico, ki jo bo mogoče tudi dobro novočiti.

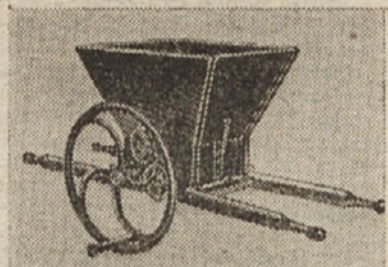
Kako ugotovimo, da je grozdje zrelo? Mnogo vinogradnikov misli, da bodo z večkratnim pokušanjem dognali njegovo zrelost, toda to ni dovolj. Treba je vsak drugi dan vzeti iz vinograda vzorec grozdja in določiti odstotek sladkorja v njem. Dokler od dne do dne množina sladkorja v grozdju raste, je to znamenje, da še ni zrelo. Ko se odstotek sladkorja v vzorcu ne večja več, je grozdje popolnoma dozorelo.

Kako določimo množino sladkorja v moštu

Najvažnejše snovi v moštu so sladkor in kislina. Ker je ravno od njih odvisna kakovost vina, jim mora vinogradnik posvetiti veliko skrb. V zelenem grozdju je daleč preveč kisline in premalo sladkorja. Zato dobimo iz takega grozdja kislo vino s premalo alkohola. Taka vina so neharmonična in podvržena raznim boleznim, posebno kanu ali vinske mu cvetu in zavrelci.

Sladkor v moštu določimo z moštno tehtnico in sicer pravilno le dotle, dokler ne prične vreti. Da doženemo sladkor v njem je treba mošt najprej precediti skozi platno. Pri nas splošno uporabljamo kletarstvo ali Babovo moštno tehtnico (gostomer ali, kakor ji pravimo pri nas, provin). Moštna tehtnica je zaprta steklena cevčica, na spodnjem koncu razširjena in obtežena s svinčeniimi šideli ali s živim srebrom. Gornji del cevčice je ožji in je opremljen z malo lestvico.

Ako potopimo tako tehtnico v mošt, plava v njem ter se vanj toliko bolj pogrezne, kolikor je mošt redkejši, kar pomeni, da ima manj sladkorja. Na lestvici preberemo tedaj število, do katere se je tehtnica pogreznila v mošt. Ta nam pokaže odstotek (grad) sladkorja, ki je v moštu. (Moštno tehtnico moramo

Grozdni mlin

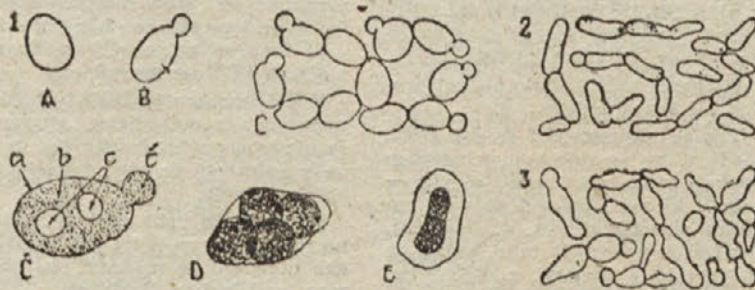
vrelo. Tako ga tudi trgovec ne bo mogel prevarati, ko bo določal stopnjo alkohola v vinu, kajti mnogo naših vinogradnikov ni večše določanja alkohola v vinu in jih pri tem lahko marsikdo oslepari.

Pa se vrnimo k trgatvi! Ko smo določili dan trgatve, je treba, da se ravnamo še po drugih določenih pravilih. Predvsem ne trgajmo grozdja, dokler je na njem rosa, in tudi ne takoj po dežju! Pri sami trgatvi pazimo, da bomo že v vinogradu odbrali gnilo, zeleno in od bolezni pokvarjeno grozdje od zdravega! Naši vinogradniki imajo navado, da bolj gnilo in plesnivo grozdje odberejo in ga kar v vinogradu zavrežejo ali pa ga puste enostavno na trti. Potrgati je treba vse grozdje. Nato je treba zdravo odbrati od slabega. Gnilega grozdja ne zavrzimo! Tudi iz njega pridobimo dobro vino, če le vemo, kako. Tako vino je seveda le za domačo uporabo. Grozdje moramo odbirati, tudi če pridelujemo le navadna vina. Naravno je, da mora biti grozdje toliko bolj skrbno odbrano, kolikor so boljša in bolj sortirana vina, ki jih bo dalo. V klet moramo grozdje pripeljati istega dne, ko smo ga potrgali.

Maščenje in robkanje grozdja

Opravimo ju na razne načine. Maščenje naj bo posebno pri črnem grozdju temeljito, ker bo dole tako prešle v mošt tudi one koristne snovi, ki so v lupini črnih jagod.

Takoj pa je treba pripomniti, da belega grozdja dandanes ne pušča-

VINSKE KVASNE GLIVICE (600 krat povečano)

1. Jajčaste kvasnice (*Saccharomyces elipsoideus*) — A in B: kvasnice ob pričetku brstenja; C: zveze kvasnic ob kipenju mošta; D: živa kvasnica, a) stanična mrežica, b) živa snov stanice, pratorivo ali protoplazma, c) votline ali vakuole s staničnim sokom, d) brstenje mlade stanice; E: mrtva stanica;

2. Podolgovate kvasnice (*Saccharomyces pastorianus*);

3. Šilaste kvasnice (*Saccharomyces apiculatus*).

Ali ste že opazili ameriškega kaparja?

Za mnoge škodljivce vemo, da našemu sadnemu drevju več ali manj škodujejo in nam vsako leto povzročajo škodo, ki gre v milijone. Vendar so ti škodljivci sadovnjakom sorazmerno še malo nevarni. Eni napadajo sadno drevje, ko je še v cvetju in uničujejo pridelek, še preden se je cvetje oplodilo, drugi napadajo plodove v razvoju in tiste, ki so že popolnoma dozoreli, tretji napadajo liste, jih žrejo in na ta način slabijo sadno drevje, nadaljnji se zarijejo pod skorjo drevesa ali v samo deblo in veje ter povzročajo usihanje dreva itd.

Toda najbolj nevarna za sadovnjake je mala ščitasta uš, ki ji pravimo kapar ali še bolj ameriški kapar, tako imenovan po deželi, iz katere je bil pred leti prenešen v zapadno Evropo in pozneje tudi k nam. Sedaj je kapar močno razširjen okrog Maribora, Novega mesta, Škofje Loke in tudi že v okolici Ljubljane. Prišel je gotovo iz Madžarske, kjer so ga prvič izsledili v letu 1928. Kjer koli se pojavlja, nastane velika nevarnost, da uniči vse sadno drevje. To ni navaden škodljivec, kakor oni, ki smo jih prej navedli. Ta uš je za sadno drevje kar ogenj za suhi travnik in še hujša. Kamor pride, vse od kraja uniči in gorje kmetom, kjer se pojavi in da takoj ne začne zatirati. V kratkih letih pogine vse napadeno sadno drevje.

Sadjarji! Ali ste kaparja opazili tudi pri nas? Nekateri so že čuli o njem, toda malo jih je, ki bi poznali njegov razvoj in sila naglo širjenje ter neprecenljivo škodo, ki jo povzroča.

Sedaj je tu

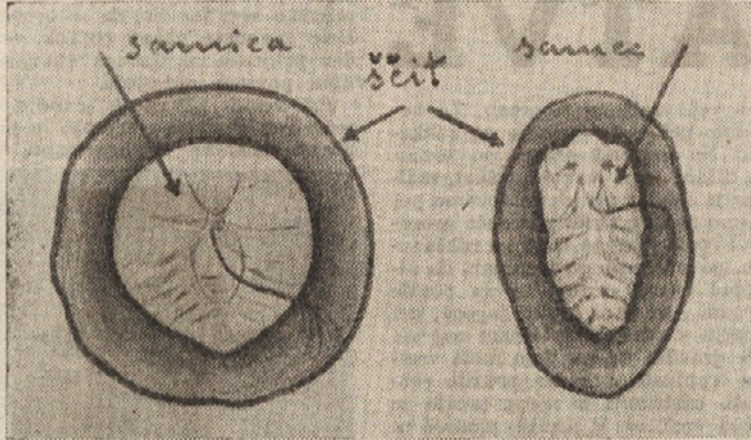
V zadnjih desetletjih si je hotel naš kmet zaradi premelega donosa zemlje, na katero je priklonjen in na kateri gara celo življenje, izboljšati življenje tako, da je zasadi veliko število sadnih dreves, ki so danes že v svoji polni produktivnosti. Zaradi ameriškega kaparja pa se prav zdaj v Brkinih in tudi drugod po Slovenskem Primorju pojavlja nevarnost, da bo ravno tam, kjer so bili dani pogoji za sadjarstvo in za izboljšanje življenjskih razmer, kmet spet padel na tisto stopnjo revščine, na kateri je bil pred leti ko je šele začel splošno zasajati sadno drevje spričo spoznanja, da je sadjarstvo poleg živinoreje edino sredstvo, da si izboljša svoj položaj.

In sedaj je ta uničevalec tu! Tako poročajo iz Brkinov, tako poročila prihajajo iz Vipavske doline. Če je to res, sadjarji, bodite budni in zasledujte škodljivca v svojih sadovnjakih ter prijavite svojemu krajevnemu odboru ali okrajnemu kmetijskemu odseku vsak sumljivi pojav. Če bodo oblastni organi zvedeli za njegov pojav, se bo tudi njegovo zatiranje takoj začelo. Če se razmnoži, vas bo veljalo toliko truda, in kar je še važnejše, veliko denarja, da ga boste zatirali. Zatiranje kaparja je težavno in dolgotrajno, ker ne napada samo sadovnjakov. Kapar napada in se množi tudi na ostalem listnatem drevju. Povsod se udomači in širi. Zato ga je težko zatreti, kjer se je že naselil. Zatiranje je toliko težje, ker se kapar odnosno njegove ličinke prenašajo iz kraja v kraj s sadjem, s čepčeli listjem, sadikami. Prenašajo ga veter. žuželke, ptice ter druge živali.

Kakšen je

Kakšen je ameriški kapar in kakšno je njegovo življenje? To je majhna uš, ki živi pod ščitom ali kapico, zato ji tudi pravimo kapar. Kapica ali ščit je zelo majhna, kakor razpolovljeno makovo seme in je sive barve. Ščit, ki pokriva samico, je okrogle oblike, oni, ki pokriva samca pa podolgovate. Navedenih oblik sta tudi samica in samca. Samica ne leže jajčec, ampak žive mladiče, kakih 400 po številu. Od teh je polovica samice, Samice kmalu dorastejo in se odlodijo. V istem letu dorastejo in se oplodijo tudi njihove potomke, tako da imamo v enem letu po 3 do 4 rodove, če je ugodno vreme tudi več. Iz ene same samice naraste število potomcev v enem letu na več milijonov. Ko se mladič (ličinka) zleže, se s posebnimi sesalkami takoj pritrudi na skorjo drevesa vej ali vejic, na liste in ple-

dove ter sesa iz njih hranilne snovi. Včasih se na drevesu tako razvije, da pokrije drevo v več plasteh. Takrat nam kaparja ni mogoče zgrešiti, ker izgleda drevo, kakor da bi bilo posuto s pepelom.

Kaparja lahko spoznamo s prostim očesom, po sivih ščitkih, posebno na mladih vejicah. Če te ščitke ali kapice privzdignemo, opazimo pod njimi male, ploščate živalice okrogle ali podolgovate oblike, svetlorumene do oranžne barve, pritrjene na lub s sesalkami. Če tako večjo zmočimo, opazimo, da je lub okoli ščitkov rdečkaste barve. Če lub odstranimo, bomo videli, da je spodaj ležeči sloj (kambij) pokrit s

di je majhna pičica, kapar, odnosno njegov ščit.

Kako zatiramo kaparja, bomo navedli v eni prihodnjih številčk našega lista. Za sedaj naj sadjarji pri obiranju sadja pazijo. Mogoče bodo opazili, da se je kapar pojavil v njihovih sadovnjakih, naj si bo na vejah ali plodovih. Okužena drevesa naj zaznamujejo. Zatrti ga bodo pozneje, v jesenskem in zimskem času.

Dr. Danilo Kuštrin

DDT - učinkovito sredstvo proti mrčesu v hiši, hlevu in na polju

V izložbah drogerij in trgovin za kmetijske potrebe je naš kmetovalec gotovo že opazil posode in zavojce raznih barv in vrst z napisom DDT; mnogi so tudi že sami poskusili to sredstvo proti različnim škodljivim žuželkam.

Ne bo odveč, če bomo čitatelja natančneje seznanili z novo protimrčesno tvarino, ker bo v borbi proti škodljivcem verjetno v mnogih primerih nadomestila doslej običajne preparate.

Izraz DDT izvira iz začetnih črk kemične snovi, ki jo imenujejo diklor-difenil-trikloroetan, ki je, ko je brez primesi, bela kristalna, brez vonja in v vodi netopljiva. Čeprav jo kemiki poznajo že nad 70 let, so šele pred 5 leti v Švici opazili, da uničuje mrčes. Stvar so takoj izrabili Američani, ki so jo začeli proizvajati v velikih množinah za vojaške potrebe. Zares se lahko reče, da je preparat pregнал najhujšega sovražnika, ki ga ima vojak v vojni, uš.

DDT pa ne uporabljajo čistega, marveč ga mešajo s prašnimi ali tekočimi snovmi. Njegova prednost v primeri z drugimi sredstvi je ta, da je poguben za žuželke ne samo, ko ga zaužijejo, temveč tudi ko pridejo kakor koli z njim v dotik, ker jim paralizira ves živčni sistem. Razen tega ostane učinkovit tedne in celo mesece, kolikor ga že ne izpere. Učinek pa ni takojšen, ker poginejo živali šele v nekaj urah (tudi v 2 do 3 dneh) po dotiku.

V raznih oblikah

V hiši

Človeku, domačim živalim in na splošno bitjem, ki imajo toplo kri, DDT ne škoduje, ako ne pride v prebavne organe. Zato ga je treba previdno uporabljati. (Dobro si je umiti roke po uporabi; ne smemo z njim prašiti proti vetru itd.) Nevaren lahko postane za manjše živali, n. pr. za ptice, piščeta itd.

Preparat pripravljajo ali kot prašek ali kot škropivo.

Prašek vsebuje od 2 do 3% DDT, medtem ko je ostalo nepomemben droben prah (po navadi lojavec - talco), ki mu včasih dodajo še navadne insekticide (n. pr. bolhača). Prašek se uporablja tako, kakor ga pripravijo v tovarni, z običajnimi prašilniki.

Škropiva vsebujejo od 2 do 8% DDT, ki je raztopljen v mineralnem olju, petroleju, bencinu itd. Imamo pa tudi take preparate, iz katerih škropivo šele pripravimo, tako da jih razredčimo v vodi. Proizvajajo n. pr. prašek, ki vsebuje od 25 do 50% strupa, ali oljnate emulzije, ki vsebuje od 20 do 35%

DDT. Take zgoščene preparate redčimo v toliko množini vode, kakor je seveda potrebna za odstotek strupa, ki ga mora škropivo vsebovati.

V naslednjem podajamo navodila za uspešno uporabo DDT po dose-danjih izkušnjah.

V hiši

V prvi vrsti se je DDT izkazal kot izvrsten pripomoček v borbi proti mrčesu v hiši in hlevu.

Muhe zanesljivo uničimo, ako temeljito škropimo s 3 do 5% škropivom stene, strope in druga mesta, kjer se navadno ustavljajo. Učinek traja do dva meseca in je zaradi tega dovolj, če škropimo strup 2 ali 3 krat v letu (maja, julija in avgusta). Bolje je, da manjkrat dobro škropimo kakor pa večkrat, in po malem. Okna in vrata ob škropljenju ni treba zapirati. Pripomoček trošimo brez haska, ako ga pršimo v zrak.

Za ščurke rabimo 10% prašek, ki ga nasujemo po mestih, kjer se po navadi pojavljajo.

Glavne in telesne uši gotovo zatremo, če v razdobju dveh tednov z 10% praškom dvakrat poprašimo glavo in obleko. Isto velja za bolhe.

Za stenice zadostuje temeljito škropljenje s 5% tekočino DDT po posteljnini (izbrati moramo preparat, ki ne maže), po špranjah v postelji, vratih in oknih.

Proti mravljam učinkuje prašek s 5% DDT.

V hlevu in na polju

Uši na govedu in svinjah uničimo najbolje, ako rabimo močljivi prašek, ki vsebuje 50% DDT tako, da primešamo 10 litrom vode pol kilograma praška. (Škropivo bo vsebovalo 5% DDT.)

Perutninske kakor tudi pasje bolhe uničimo z uporabo 5 do 10% praškom. Pri psih moramo paziti, da se po uporabi ne obližujejo. Zaradi tega je priporočljivo, da pri mačkah DDT ne uporabimo.

V poljedelstvu je DDT bodočnost nedvomno zagotovljena, akoravno še nimamo popolnih izkustev in cene v splošnem še niso dostopne za našega kmeta.

Na polju in vrtu rabimo izključno prašek ali močljivi prašek DDT, ker utegnejo že pripravljena škropiva rastlinstvu škodovati.

DDT uporabimo učinkovito namesto arzenatov. Škropivo pripravimo iz močljivega praška (četrt kg DDT 50% praška in 100 litrov vode ali sorazmerno).

Gosenice kapusovega belina, zelne bolhače in stenice zatiramo s 5% DDT praškom.

Proti rastlinskim ušem je 10%

prašek učinkovit, če le dobro poprašimo.

V Jugoslaviji so že izvedli poskuse s praškom DDT, ki so ga trosili iz letal na gozdne predele, napadene po raznih gosenicah. Uspehi so bili zadovoljivi posebno pri redkih gozdovih.

Na trgu imamo že nešteto preparatov DDT. V bistvu so vsi enakovredni, če vsebujejo isti odstotek strupa. Opozoriti pa moramo, da so se že pojavile tudi na tem polju potvorbe in špekulacije, pa ne samo pri ceni, ampak tudi z ložnimi odstotki.

Pa cene: zapadne in ljudske

V Trstu prodajajo preparate, ki jih proizvajajo v Švici ali pa predelujejo v Italiji iz ameriškega DDT.

Švicarski izdelki so: Gesarol, 3% prašek prašek (550 lir za kg), chlorodina A, 2,5% prašek (500 lir).

Italijanski izdelki so: 50% močljivi prašek Cytox (2400 lir za kg),

razni 10% praški (760 lir za kg), razna preparirana 5 do 8% škropiva (600 do 700 lir liter).

Jugoslavija ima že dve tovarni DDT, ki izdelujeta prašiva in škropiva Pepein in Pantakan. Cene so v ljudski državi seveda daleč nižje kakor n. pr. v Trstu, kjer DDT izdelki spričo brezvestne špekulacije industrijcev in trgovcev »zapadnega tipa«, še niso dostopni našemu kmetovalecu.

Na vsak način priporočamo, da se tudi naši kmetovalci po možnosti poslužujejo novega sredstva vsaj v hišah in hlevih, v manjšem obsegu tudi na vrtu in na polju. Prido bili si bodo na tak način potrebni izkušnje za uporabo sredstev, ki jim jih nudi sodobna znanost.

Naj omenimo na koncu, da bo verjetno prišlo na tem polju še do važnejših odkritij. Najnovejša raziskovanja se širijo na druge snovi, ki so sorodne DDT in ki se kažejo še učinkovitejše. Znanstveniki že proučujejo n. pr. preparat, ki ga kemiki imenujejo Heksaklorcikloheksan.

Dr. O.S.

MALTSKA MRZLICA

V severozahodni Istri se je v zadnjih letih pojavila pri ljudeh doslej neznana bolezen, maltska mrzlica. Prvič so jo ugotovili na otoku Malti, od koder je prišla preko Italije tudi v naše kraje.

Povzročitelj maltske mrzlice je Brucella melitensis, ki napada ovce in koze. Zunanji znakov bolezni pri živali ni. Bolna žival navadno zvrže (abortus) po 3 do 4 mesecih brejosti. V mnogih primerih se ji vnamejo vime, členki in očesne sluznice. Mleko okuženih živali se rado skisa.

Pri ljudeh je značilna neredna temperatura (kakor pri malariji), ki traja nedoločen čas in s presledki, ko dočela upade. Mrzlico spremlja močno potenje, telesna oslabelost in bolečine v sklepih. Bolezen traja več mesecev. Izmed bolnikov 3 do 4% umro.

Kako se bolezen širi

Bolezen se pojavi pri ovcah navadno v poletnem času, ko pridejo v medsebojno dotiko črede ovac iz različnih krajev (pri preseljevanju ovac iz Čičarije, Brkinov in s Pivke v Furlansko nižino in Istro). Po odpustu jagnjadi se mleko in sveži sir oddajata. Če sta od bolnih ovce, se kal boleznin prenese na ljudi. Razen z mlekom in mlekarškimi izdelki se bolezen širi tudi z odpadki bolnih živali. Vdira skozi nezadostno poškodovano kožo ljudi, ki molzejo ovce ali koze. Kali ostanejo aktivne v svežem siru in v živalskih odpadkih dva do tri mesece. Ljudje se lahko okužijo tudi z neprekuhanim mlekom, svežim sirom, surovim maslom in surovo zelenjavo.

Kako preprečimo njeno razširjenje

Vsokdo mora poskrbeti, da bo mleko pred uporabo 10 minut vrelo, (ne sme ga torej odstraniti z ognjišča, čim zavre, marveč moramo predreti smetano, tako da lahko vre dalje, najmanj 10 minut.) Dalje ne smemo uživati mlekarških proiz-

vodov ter surove zelenjave iz krajev, kjer se je bolezen pojavila. (V koprskem okraju so izsledili nekaj takih osamljenih primerov v Piranu, Kopru, Kubeđu in Podpeči). Živnozdravnik dožene bolezni pri živali s posebnim reaktivom (brucelino) ali s krvno preiskavo. Če sledi bolezensko klico, se je treba ravnati po naslednjih navodilih:

1. Okužene živali je treba takoj ločiti od zdravih. Zabraniti je treba živali, da bi zapuščala hleve in dvorišča (staje), kjer se je pojavila bolezen.

2. Strogo je treba prepovedati izvoz mleka in sira iz okuženih krajev. Mleko je treba pred uporabo skrbno prekuhati.

3. Ljudje, ki molzejo ovce in koze, si morajo po vsaki molži oprati in razkužiti roke.

4. Živali ne smemo pripuščati, dokler živnozdravnik ne ugotovi, da ni več bolna.

5. Zabraniti je treba sleherni izvoz živali iz okuženih krajev.

6. Hleve in dvorišča je treba redno razkuževati.

7. Meso bolnih živali je užitno, toda zakol je treba opraviti v posebnih kontroliranih klavnicah in mesnicah.

Vsi se ravnajmo po navodilih

Bolezen povzroča ne glede na nevarnost, da se z njo okužijo tudi ljudje, ogromno škodo narodnemu gospodarstvu in zato morajo krajevni ljudski odbori ter poedineci strogo izpolnjevati navedena navodila. Ovčarji morajo sodelovati z organi ljudske oblasti in z veterinarji. V Sloveniji so ustanovili posebne veterinarske ekipe, ki sistematično pregledujejo vse črede ovac in sproti izdajajo potrebne ukrepe. Vsi ukrepi pa ne bodo nikoli uspešni, če ljudstvo ne bo sodelovalo in se ne bo ravnalo po gornjih navodilih.

Dr. J.

Vprašanja in odgovori

J. S. IZ KRAJNE VASI: Imam junico, ki jo večinoma pasem. Že nekaj časa opažam, da se ji cedi gnoj iz oči in nosa. Gnoj je belkaste barve, ki vleče na rumeno. Drugih bolezenskih znakov živinče ne kaže.

ODGOVOR: Junica bo najbrže prehlajena. Poskusite jo zdraviti takole: kupite 5 dkg čistega trpinovega olja! Vzemite žlico olja na 1 liter vroče vode! Zmešajte in postavite posodo s tem zdravilom junici pred gobec. Živali povežite čez glavo odejo za 2 minuti tako, da bo vdihavala sopro in zdravilo. To ponovite tri dni zaporedoma.

A. B. IZ AVBERJA: Moje tele je nankrat obolelo. Začelo ga je napanjati in naslednjega dne je poginilo. Zakaj?

ODGOVOR: Ako ste krmili živino z zeleno krmo, se je tele gotovo preobjedlo z mlado deteljo ali z ugreto odnosno mokro zeleno krmo. Ta mu je povzročila napanjanje, ki mu je tele podleglo. Pomoč

je bila v tem primeru lahka. Proti napanjanju imamo razna sredstva, ki so bila že opisana v zadnji številki našega lista. V sili uporabljajte morda pa je dobilo vaše živinče tudi seno, ki je bilo pred kratkim pokošeno in posušeno. Posušeno seno je pod streho podvrženo no kvasenju, ki traja približno 14 dni. Ta čas seno ni zdravo in povzroči bolezen tako da žival celo pogine. Živino nikdar ne dajajte mladega sena!

T. K. IZ MERC: Imam leto dni starega prašiča, ki žve vse, kar mu dam, pa se noče odebiliti. Vedno je mršav in nima nobene rasti. Rep poveša in oči so mu motne, pa nima benege miru si ne da. Opazil sem, da ima gliste. Kako naj jih odpravim?

ODGOVOR: Ako prihajajo iz pravega čista, ali gliste, dajte živali več dni kislega ali sladkega mleka, v katerem ste skuhali stolček česenj, kislega zelja, nedkev ali čivjega kostanja.

Slava delavske socialistične Moskve

Stopnice vodijo v globino. Stene so obložene s črnim marmorjem, strop je bel. Pred nami so odprta lesena, težko okovana vrata. Se korač in na katafalku uzremo trupico

in razdejanja je gledala v bodočnost, je nesmrtni Lenin s Kremlja razglasil, da bo zaostala mračna domovina elektrificirana, da bo njena luč razsvetlila ves svet, da bodo

lijonov kv. m sveta z novimi stavbami, ulicami, parki. Danes razejo iz tal njeni prvi nebotičniki.

Zgradili so 128 km dolgi kanal do Volge: Moskva je postala luča Baltijskega, Belega, Kaspiškega in Črnega morja, po njenih bulvarih se je razvila žarka električna luč, njenemu prebivalstvu je bilo zagotovljeno obilje pitne in industrijske vode. Tik pred domovinsko vojno je odpadel dnevno povprečno

po 226 litrov vode na vsakega prebivalca.

Zgradili so ogromni plinovod iz Saratova, ki daje Moskvi dnevno 1.3 milijona kub. m plina, 15krat več kakor leta 1913. Dogradili pa so tudi metroželeznico, njen tretji odsek celo sredi vojne vihr, Moskvin ponos: v 12 letih je prevozila štiri milijarde potnikov, dvakrat toliko, kolikor je živih ljudi na vseh petih kontinentih.

Stvarnica sovjetske kulture

»Nikdar ne bom pozabil stare si volase gospe, ki nas je vodila po Zgodovinskem muzeju v Moskvi. Prišli smo do izredno lepega marmornega sarkofaga. Med vojno je bil na Krimu in Nemei so ga hoteli odpeljati. A ker je Rdeča armada tako naglo prodirala, se jim to ni posrečilo in so ga v onemoglem besu razbili. Prišli so rdečearmejci in pobrali vsak drobec marmorja, tako da so lahko sarkofag restavrirali. Bleda od ogorčenja je stara gospa dejala: in ti ljudje so nas psovali z barbari...»

...Sovjetski ljudje ogromno berejo. Njih ljubezen do znanja je naravnost ganljiva. Nisem še videl pri nas delavce kakor v Moskvi, ki od dela utrujenih obrazov sežejo po knjigi. Po cesti, v avtobusu, na

so dan za dnem prepolna. Večer za večerom se zbira v njih po 70.000 ljudi. Nikjer na svetu ni takih igralcev, kakor so v ansamblih Sovjetske armije, profesorjev Aleksandrova in Svešnjikova, Mojsejeva in Piatnicki. 60 muzejev in galerij je v Moskvi. Samo v Trečakovski galeriji je nad 30.000 slik najboljših

Prestolnica svobode

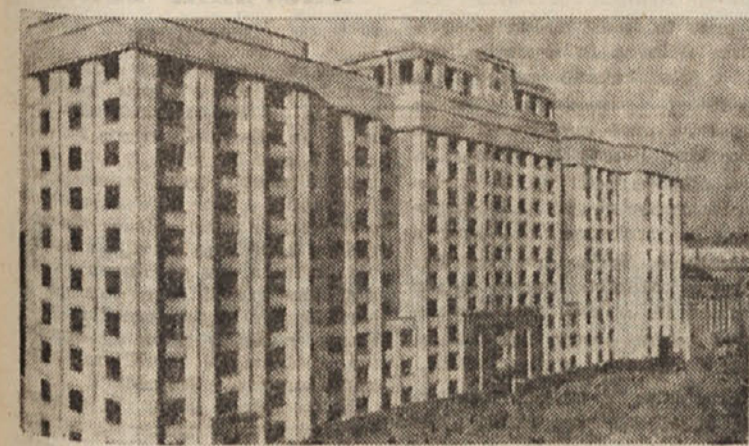
priporjene s krvjo stotisočev, zrasle sredi tovarn in akademij

»V muzeju trofej je prvi nemški stolp, s fronte pred Mosko, lahek, protitankovski, in na njem so napisli: Holandija, Belgija, Francija, Balkan, Grčija. Častnik, ki ga je

Kremelj

sovjetskih slikarjev. Ves svet so osvojili filmski trakovi moskovskih filmskih umetnikov.

Predsedstvo vlade

največjega človeka, ki ga je kdaj rodila zemlja, Vladimirja Iljiča Lenina. Sarkofag je pokrit s steklom. Noben refleks ne moti pogleda na Lenina. Cuti, misli so napete do skrajnosti. Zadržujemo dih in strmino v Leninov obraz. Kakor da bi Lenin pravkar zaspal. Oči so rahlo priprte, nežno lice ima čudovito spokojen obraz. Oblečen je v uniformo brez oznak. Levica mu iztegnjena počiva ob telesu, desnica je stisnjena v pest. V tisto pest, ki je pokazala pot v bodočnost, do svobode vsem narodom sveta...

Tisoči ljudi s sibirskih tajg, z Urala, od Črnega morja, od vsepovsod se vrstijo dan za dnem mimo sarkofaga v tem mavzoleju na Rdečem trgu sredi Moskve. Tudi te dni, ko praznuje osemstoletij, odkar je njeno ime prišlo v zgodovino. In vendar je poteklo šele 30 let, odkar je veliki Lenin započel njeno novo dobo in ž njo novi čas vseh tpeh in brezpravnih milijonov.

ške vojne, v letih krvi in lakote njene blatne poti postale avtomobilske ceste, da bo izginila nepismenost naroda.

V januarjem mrazu 1924 je Moskva na Rdečem trgu objokovala velikega Lenina, toda z Rdečega trga je tedaj odjeknila v svet Stalinova prisega, da ne bo pozabljena nobena Lenina beseda, nobeno njegovo dejanje, da Moskva ne bo odstopila od nobenega drobca vsega onega, kar si je priborilo sovjetsko ljudstvo.

Poslanstvo miru

V letih velike vojne je bila Moskva sama na čelu borbe proti fašizmu. Nemci so se sprehajali po Bruxellesu in Amsterdamu, po Parizu in Pragi, po Rimu in Atenah. Skozi Zeissove leče so motrili moskovske ulice. Toda v izpraznjenih moskovskih tovarnah so s stroji iz majhnih podjetij stotisoči mrzlično kovali orožje; moskovske žene in delavci in mladina so se s stisnjenimi zobmi pripravljali na bitko. In so v zimi 1941 prvič porazili Hitlerjeve horde. Tiste dni je Moskva postala simbol rešitve, simbol svobode, simbol časti in slave, kakor je leto pozneje Stalingrad postal simbol zmage. Ob 24. obletnici sovjetske države je sredi tistih dni, ko je prvi sneg pobelil moskovske ulice in tanke, ki so brzeli proti zapaču, je Stalin na Rdečem trgu znova prsegel. Njegov glas je bil glas Moskve. Moskva je obetala zmago in svobodo.

In Moskva je izpolnila svojo obljubo, zakaj Moskva nikoli ne pozabi svojega zgodovinskega poslanstva, da je pobornica miru vseh ljudstev sveta. In danes, ko gradi, ko proslavlja svojo zgodovino, se znova ozira v bodočnost. In bije plat zvona, budi duše vseh narodov, kliče srca vseh naprednih, poštenih ljudi.

Klic v bodočnost

Težka je bila pot Moskve v teh polednjih treh desetletjih. Ze 20 let pred veliko domovinsko vojno je bila plat zvona, je neumorno svatila ves svet pred nakanami fašističnega zmaja. Ze prva leta po prvi svetovni vojni so Kruppove tovarne ulivale jeklo za bodoče topeve, je pod blagoslovljenim nebom Italije fašizem snoval svoje osvobodilne načrte. Kakor glas neumorne budnosti na zgodovinski strani, so odnevali udarci ure na kremeljskem stolpu. Oni na westminsterski opatiji ob Temzi so odnevali v preteklost, na kremeljskem stolpu so klicali v bodočnost!

Taka je duša velike Moskve: osemsto let zanjo ne pomeni pogleda nazaj na njene zgodovinske podobe, nego pomeni perspektivo v nove dni in celo v letih državljan-

Na čelu sovjetske industrije

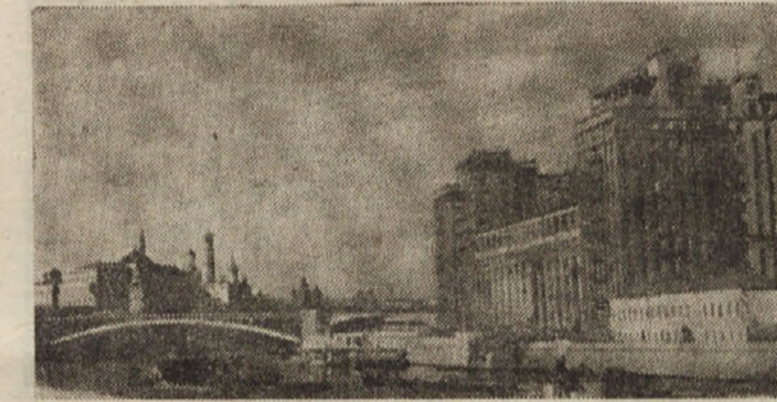
Vsak sovjetski človek dobro ve, da vse, kar napravi, napravi za skupnost in s tem tudi zase. Od ted njihova samozavest, njih odnos in goreča ljubezen ter zaupanje v vodstvo, v partijo, v velikega Stalina. Teško boš slišal sovjetskega govornika n. pr. reči: To palačo je zgradila sovjetska država, marveč to palačo smo zgradili mi. Od ted njihova velika ljubezen do socialistične domovine, skupne domovine vseh enakopravnih sovjetskih narodov, od ted uporna volja do zmage v veliki domovinski vojni, od ted junaštvo brez primere...

V tem znamenju se je Moskva v zadnjih desetletjih decela preobrazila. Pod vodstvom Josipa Stalina se je obrnila v trgovskega mehanizirane in njenih tleh največji industrijski center Sovjetske zveze. Socialistična vsebina načrta za izgradnjo Moskve je bila izražena v Stalinovo pobudo v pomembnem sklepu sveta ljudskih komisarjev iz leta 1935: da se ohranijo osnove domovinskega nastanka mesta in obenem pravilno razvije razmestitev stanovanjskih in industrijskih predelov, prometa in oskrbe, ustvarjanje zdravega življenjskega razvoja mestnega prebivalstva. Moskva je tako postala središče

sovjetske težke industrije. V njenih ogromnih zavodih Srpu in kladivu, Elektroavodu, Frezerju, Dinam, Kalibru, Stakolitu, Rdečem proletarcu in celi vrsti drugih podjetij ustvarja poldrugi milijon delavcev stroje, avtomobile, turbine, letala, instrumente, traktorje, crodje vseh vrst. Ze leta 1940, je Moskva proizvedla 14,7% vseh sovjetskih industrijskih izdelkov, sama demala dvakrat toliko, kakor vsa carska Rusija 27 let poprej. In samo strojev je izdelala 96krat več kakor leta 1913. V elektrarniškem sistemu Mosenergo nastaja danes 3 in pol krat več električne energije kakor v vseh centralah nekdanjega carstva. Po obnovitveni petletki bo steklo iz njenih montažnih čveran leto za letom po 100.000 tovarnih in 40.000 osebnih avtomobilov. Ze lani je vrednost njene proizvodnje pressegla 31 milijard rubljev.

Trije temelji razvoja sedemmilijonskega mesta

Moskva šteje danes 7 milijonov prebivalcev. Po onem zgodovinskem sklepu ljudskih komisarjev so izdali že v prvih 5 letih 10 milijard rubljev za njeno izgradnjo. V stalinških petletkah so prekrili 6 mi-

samogibnih stopnicah v metroju, v parkih, povsod vidiš ljudi, ki so zaplopljeni v branje časopisov in knjig. Leninova knjižnica ima 10 milijonov knjig, a knjig je še vedno premalo. Sovjetski človek se uči zavestno in z ljubeznijo. In vprašanje je, koliko časa se bo mogel zapadati se bahati s svojim skaženim kulturnim varuštvom nad Evropo pri toliki vedoželjnosti sovjetskih ljudi...

Stotisoči v šolah znanosti in umetnosti

Zares je Moskva postala središče napredne sovjetske ideologije, socialistične znanosti in umetnosti. Med sto in več visokimi šolami in zavodi so na prvem mestu Institut Marksa, Engelsa in Lenina, Centralni muzej V. I. Lenina, Akademija družbenih ved pri CK VKP (b) in mogočna Vsesvezna akademija znanosti, ki samo na njej deluje nad 5.000 znanstvenikov.

Iz velikih ideologov Lenina in Stalina, iz velikih znanstvenikov Granovskega, Timirijazeva, Lomonosova, Stoljetova in Lebedjeva, Zukovskega, iz velikih književnikov Gribojedova, Ljermontova, Herzena, Turgenjeva in Čehova zrastejo tradicije znanstvenih in umetnostnih žarišč, ki jih danes visoko dvigajo učenjaki Vavilov, Zelinski, Nesmejanov in mnogi drugi.

Leta 1914 je bilo na vseh moskovskih znanstvenih zavodih 7000 znanstvenikov in profesorjev, danes jih je 80.000. Danes študira na moskovskih visokih šolah 120.000 sinov in hčera sovjetskih delovnih ljudstev. Na moskovskih srednjih in nižjih šolah je danes več kot pol milijona dijakov in šolarjev.

V Moskvi je danes 500 čitalnic in 2500 strokovnih knjižnic. Celotno v letih vojne so v Moskvi izdajali letno po štiri in pol milijona knjig. V Moskvi je v 73 svojstvenih otroških knjižnicah 1,3 milijona knjig za njene najmlajše bralce.

Velika moskovska gledališča, Akademsko, Ma'lo, Maksim Gorki, Hudožestveni teater in vsa druga

razkazoval, je pristavil: »pred Mosko je leta 1941, končno le prišel v prave roke...«

V veliki domovinski vojni so Mosko branili narodi vse Sovjetske

Titovi zavodi Litostroj ponos slovenske industrije

Na ljubljanskem polju raste sredi njiv, kjer so še lani kopali krompir, ogromno industrijsko naselje, da bi z njim prekril deset Kongresnih trgov med Zvezdo in Univerzo, in poleg njega se bo razprostrlo sredi novega parka novo delavsko naselje s 1500 stanovanji za 10 tisoč ljudi. Velik del Litostroja že stoji in vendarle ga je šele tretjina. Pred dobrim tednom pa so livarji vpricho maršala Tita in desetitisočglave množice že napolnili prve kalupe z žarečo železno tekočino.

Cemu vsa ta gradnja? Cemu vsa preosnova države kmetov v državo industrije?

Dvajset let, jim je dejal maršal, so izrabljali našo deželo domači izkoriščevalci in tuji imperialisti. Dvajset let so izvažali iz nje, kar je bilo najboljšega. Ostala je brez cest, brez železnice, brez vsega, kar potrebuje civilizirano ljudstvo. Zato smo že na fronti sklenili, da bomo ustvarili novo Jugoslavijo. Stara Jugoslavija ni mogla biti neodvisna... Nova Jugoslavija pa želi samo miru, da bi zgradila, kar ima v načrtu...

In petletni načrt določa, da mora leta 1951, izdelati 4000 ton hidravličnih strojev — največji njih del v Ljubljani.

Litostroj bo najmodernejša slovenska tovarna. Vse delo bo v njem mehanizirano. Delavci bodo gospodarji nad tonami železa in jekla, ki jih bodo oblikovali v velike stroje. Zdaj ima Litostroj dograjene tri ogromne stavbe. Nova montirna dvorana, ki bo letos dograjena do polovice, bo tako velika, da bi spravili pod njeno streho dve 178 m dolgi šestnadstropni hiši. Poleg montirnice, treh obdelovalnic, li-

zveze, a prvi med njimi njeni lastni sinovi. Samo v prvih petih mesecih je Moskva dala Sovjetski armiji preko 100.000 komunistov. Na fronto je šlo 60% njenih kosomolcev. Na Stalinov poziv je vstopilo v njene obrambne divizije 105 tisoč prostovoljcev. Pol milijona delavcev je gradilo njene utrdbe, ki so ob njih fašistične horde doživele svoj prvi veliki poraz.

Danes je v Moskvi 500 herojev Sovjetske zveze, 1 milijon nositeljev medalje za obrambo Moskve, prvi pred njimi Josip Visarionovič Stalin.

Tako je sredi milijonov delovnih ljudi, sredi tovarn in akademij zraslo, iz krvi stotisočevih žrtev in ruševin velike domovinske vojne politično središče Sovjetske zveze. Iz Moskve je izšel največji zgodovinski dokument naše dobe: stalinška ustava zmagovitega socializma. Iz njenega srca se skozi stoletja dviga Rešiteljski »veliki stolp, okrog katerega se zbirajo vsi narodi, ki se bore za svojo svobodo«.

(Po Lidinu, Ostrovskem in Mikužu.)

varne, ki bo v njej več najmodernejših peči — kupolk in bodo ulivale dele turbin in strojev, težke tudi po 150 ton, bo imel še vrsto drugih velikih delavnic, brusilnico, čistilnico, veliko moderno mizarno in okrog 40 pomožnih delavnic, kleparsko, ključavničarsko, strgarsko, finomehaniško itd. pa ogromno garažo. Obdelovalnico gradijo na povsem nov način, kakršnega v Evropi še ne poznajo. V tovarni ne bo nobenih opornih stebrov za strop, ker ga bodo nosili zunanji železobetonski oporniki, in vendar ga bo mogoče obtežiti na vsaki točki z bremenom po 70 ton. Po posebnem energetske in instalacijskega kanalu bo vsa tovarna prejemala vodo, paro, elektriko in stisnjeni zrak. Opremljena bo z najraznovrstnejšimi higienskimi, varnostnimi, signalnimi in iskalnimi napravami. V njej bo do tisoč telefonov, imela bo cele stene iz stekla, dimnike, ki bodo v njih prečistili ves dim iz kupolk, da iz njih ne bo ne saja ne smrada.

Litostroj bo imel svojo industrijsko šolo z internatom, svoj hidrotehniški zavod. Litostroj bo postal nova ljubljanska mestna četrt.

Prostovoljni delavci z drugih ljubljanskih stavbišča uhajajo na Litostroj. Vsakdo ga hoče graditi, vsa Ljubljana, vsa Slovenija je ponosna nanj in na ljudi, ki ga grade.

(Po »Ljudski pravici«)

30.000 DIN NAGRADE je prejel delavec Tanevski v skupljanski tobakni tovarni. Izumil je novo vrsto škatel za cigarete. Ena delavka lahko sedaj izdelata po 1000 škatel v istem času, kakor jih je prej izdelala po 63.

Zadružništvo v Bujščini

Zadnjič smo se bavili z zadružništvom v Koprščini ter smo prikazali njegovo stanje v številkah. Danes objavljamo nekaj podatkov o zadružništvu v Bujščini. Pripomniti moramo, da v Bujščini v prejšnjih časih zadružništvo ni bilo razvito kakor v Koprščini in da imamo po bujskih vaseh in mesticah v glavnem eno samo vrsto zadrug, dočim so v Koprščini čisto v eni vasi kar po tri zadruge poleg kopice drugih organizacij. Kljub temu je razvoj naproz v Bujščini povoljniji kakor v koprškem okraju. Tudi stanje članstva je v bujskih krajih ugodno, dočim to za Koprščino v odnosu do celokupnega prebivalstva ne velja.

Tako je v bujskih vaseh Krašiči izmed 1480 prebivalcev 160 (ali 10,9%) zadružnikov, v Grožnjanu in Kostanji izmed 969 prebivalcev 250 (ali 24,5 odst.) zadružnikov, v Marušičih izmed 636 180 (ali 29,9 odst.), v Mumljanu od 1353 190 (14 odst.), v Brdih od 664 70 (10,5%), v Kaštelu in Koldanji od 1089 266 (24,5 odst.), v Bujah, Tribanu in Korsetah od 3379 315 (9,3 odst.), v Sv. Mariji na Krasu od 946 230 (24 odst.), v Savudriji od 1010 180 (17,9 odst.), v Umagu in Petroviji od 3441 455 (13,2 odst.), v Materadi od 1043 180 (17,4 odst.), v Lovreču od 1008 180 (17,9 odst.), v Novem gradu od 1867 325 (17,7%), v Brtonilji in Fiorinih od 2422 220 (9,08%), v Novem selu od 827 prebivalcev 125 (ali 15%) zadružnikov. V Bujščini je torej od 22.857 prebivalcev 3326 (ali 14,56%) zadružnikov, tako da jih je sorazmerno vsekakor več kakor v Koprščini. So pa v Bujščini še vasi s precejšnjim številom prebivalcev, ki še nimajo svojih zadrug, toda te se bodo ustanovile v najkrajšem času.

V Bujah, Brtonilji, Umagu in Novem gradu delujejo poleg naproz tudi vinarske zadruge v obmorskih mestih pa še ribiške. Člani enih in drugih so raztreseni tudi po okoliških vaseh, tako da je težko, pa tudi brez pomena navajati podrobnejše statistične podat-

ke. Članstvo vinarskih zadrug je v zadnjem času močno naraslo, nekod celo za 150%. Kaže, da bo dotok članstva ob trgatvi prav tako močan.

V Bujščini je še mnogo možnosti za razvoj ostalih vrst zadružništva, nakar bo treba misliti in delovati v najbližji bodočnosti. Pobuda bo prišla od ljudstva samega, kakor se to dogaja že v Koprščini. Ne smemo pozabiti, da je Bujščina vedno zanemarjena in da ji je —

kar je glavno — pripomnjeno sposobnih domačinov, ki bi se postavili na čelo zadružnega pokreta. Sedaj pa že prihajajo iz raznih tečajev mlade moči, ki se postavljajo v službo ljudskega zadružništva in širijo zadružni duh med množice, ki jih je fašistični režim pahnil v nevednost, da bi jih najprej potujčil, nato pa zasužnil veleposestniški gospodi. S padcem fašizma je ljudstvo tudi v Bujščini kakor povsod v Istri strlo suženjske ve-rige in pognalo pijavke preko meje, zemljo pa razdelilo med one, ki jo obdelujejo.

S. C.

Mladina se vrača s proge

Te dni je potovalo skozi Trst več inozemskih mladinskih delovnih brigad, ki so sodelovale pri gradnji proge Samac-Sarajevo. Spodaj objavljamo dve skupini italijansko nizozemsko in dansko, zbrani na tržaški centralni postaji.

Delavci in nameščenci v coni B in njih socialno zavarovanje

Podružnica Državnega zavoda za socialno zavarovanje v Ajdovščini poziva k prijavi vse delavce, nameščence, železničarje, rudarje, mornarje, monopolske delavce itd. kakor tudi pokrajinske, občinske in ostale nameščence glede na kraj, kjer so bili prej v Italiji in njenih kolonijah zaposleni in ki stalno bivajo na področju FLRJ Jugoslavije odnosno Slovenskega Primorja, ki bo priključeno Jugoslaviji, in ki smatrajo, da imajo kakršno koli pravico:

1. do dajatev iz italijanskega obveznega socialnega zavarovanja (do rente za utrpelo nezgodo pri delu, do pokojnine za onemoglost ali starost, do vdovske ali rodbinske rente oziroma pokojnine);

2. do dajatev iz posebnih fondov za dopolnilna zavarovanja (n. pr. posebno zavarovanje za povečanje pokojnine);

3. do dajatev iz fondov za nadomestna zavarovanja (n. pr. Istituto nazionale assicurazione La Fondiaria, Assicurazioni generali);

4. iz zavarovanja po podjetju (delodajalcu) za pokojnino ali kako drugo dajatev iz javnega ali privatnega fonda, zaklada ali društva;

5. do zdravljenja na stroške ustanove «Istituto nazionale della providenza sociale» zaradi tuberkuloze;

6. do vračunanja dbe zavarovanja, ki so jo dosegli s prejšnjim zavarovanjem v pokojninskem socialnem zavarovanju pri zavarovalnih ustanovah, katerih sedež je izven sedanjega področja FLRJ Jugoslavije in to za vse zaposlitve pred 1. majem 1945 (sem spadajo tudi: a) vojaška služba v prvi in drugi svetovni vojni kakor tudi redna vojaška služba b) dbe priznanega bolovanja, toia največ 12 mesecev, c) doba prekinitve dela zaradi nosečnosti in poroda).

Prijava je takoj oddati podpisani podružnici Državnega zavoda za socialno zavarovanje na poseb-

nem formularju, ki se dobi brezplačno pri podružnici in njenih izpostavah ter pri krajevnih sindikalnih organizacijah.

Za mladoletne otroke in sirote

Socialno skrbstvo v Sloveniji

Socialno skrbstvo v Sloveniji skrbi za več kot 13.000 partizanskih sirot in otroških žrtve fašističnega terorja. Ti otroci so izgubili očete in matere ali vsaj po enega od staršev. Znjaj dobivajo podporo, so nastavljeni po domovih ali pa so kolonizirani. Nadalje je v Sloveniji koloniziranih že 600 bosanskih in primorskih otrok ter otrok kompromitiranih staršev. Za zvezo in nadzorstvo nad koloniziranimi otroki skrbi nad 600 obiskovalk (AFZ), ki so dovršile tečaj za zdravstvo in socialno zaščito. 6000 otrok živi delno v domovih, delno pri rejnikih. Za slabotne otroke organizira zdravstvene počitniške kolonije, višinske, obmorske, kjer oskrbujejo leto-od leto okrog 12.000 otrok. Za onemogle otroke so tri okrevališča s 300 posteljami. Socialno skrbstvo pripravlja tudi domove za duševno zaostale otroke, za slepe, gluhoneme, pohabljenе, socialno ali moralno ogrožene.

Za predšolske otroke od 3. do 7. leta in šolske nad 7. leti ureja prosvetno ministrstvo domove igre in dela. Tu prebijejo otroci čas, ko so njih matere zaposlene. Tu se igrajo, uče, vzgajajo, goje fizikulturo, petje, glasbo itd. Tu dobe po potrebi tudi hrano. Otroci so v teh domovih že dan. Za otroke od 3. do 7. leta, ki žive stalno v domu, sta na razpolago dva otroška domova, za šolske otroke (od 7 do 14 let) 8 mladinskih domov, razen teh pa 39 dijaških domov (10 do 18 let), 1 zavod za gluhonemno in slepo mladino (6 do 16 let) ter dve deški vzgajalnici

kakor tudi za osebe pod skrbništvom predloži prijavo skrbnik, za popolnoma onemogle ali začasno odsotne upravičence pa njihovih sorodniki. Prijave niso dolžni predložiti oni, ki jim podružnica Državnega zavoda za socialno zavarovanje v Ajdovščini odnosno Pokrajinski zavod za socialno zavarovanje v Kopru že izplačuje rento ali pokojnino.

(7 do 14 let) in en dekleški dom.

Pri zaščiti matere in otroka sodelujejo vsa prizadeta ministrstva. Pri socialnem zdravstvenem delu pomagajo tudi množične organizacije, in sicer Rdeči križ predvsem z materialno pomočjo, sindikati, zlasti pa AFZ s propagando, z nabiranjem prispevkov in delom.

Socialno zavarovanje

V naslednjem objavljamo zaključek razprave, ki se je zvrstila v 17., 19. in 20. številki našega lista.

Prednosti enotnega sistema so očitne in jasne vsakomur. Sistem razcepljenosti je preživel ter ga danes nihče več ne zagovarja. Njegov nastanek in obstoj je treba pripisati le okoliščinam, da so se različne panoge socialnega zavarovanja pojavile in razvile v različnih dobah. Danes se že povsod v velikih in manjših državah, kjer velja razcepljeni sistem, načenja problem poenotenja vsega socialnega zavarovanja z enim samim zakonom in združitve v enem samem zavodu.

Enotni sistem omogoča med drugim tudi enotni vpogled in enotno reševanje problema socialnega zavarovanja, ki je, kakor smo videli, v tem, da delavca odškoduje za izgubljeni zaslužek. Pri razcepljenem sistemu se dogaja, da je isti problem v posameznih vrstah socialnega zavarovanja reševan po različnih načelih. Dogaja se, n. pr. da

Idrijske zadruge

Ljudstvo v idrijsko-cerklijskem okraju ima trdo življenje, ki mu ga določajo skopa tla, gorska konfiguracija zemlje, obči delovni pogoji v živinoreji, gozdarstvu in v idrijskem rudniku. In vendar razvija prav to ljudstvo čudovite življenjske delovne in organizacijske sile, spričo katerih se je že v marsikateri gospodarski panogi povzpela na prvo mesto med vsem primorskim ljudstvom. Znano je, da so njegove politične in upravne, preskrbovalne pa tudi gospodarske in strokovne organizacije zelo aktivne. Spričo teh okoliščin in visoke politične zavesti, ki mu je ostala še iz dni narodnoosvobodilne borbe, dosega tudi na zadružnem sektorju velike uspehe.

Zadružništvo v idrijsko-cerklijskem okraju se vsestransko razvija. V okraju delujejo tri večje naproze, ki se prav ta čas decentralizirajo in posluje sedaj poleg njih že 8 majhnih naproz po posameznih vaseh. Pred kratkim so ustanovili še zadružno poslovno zvezo, ki bo kmečkemu prebivalstvu dobavljala vse industrijske potrebščine. Na kmetih deluje 7 obnovitvenih zadrug, dalje 2 lesno-prodiktivni, 2 živinorejski po ena ribarska in čebelarstva ter še posebej velika čipkarska zadruga, ki šteje nad 1200 članic. Njena posebna zasluga je, da pospešuje izpopolnjevanje čipkarstva z

novimi vzorci in skrbi za širjenje znanih idrijskih izdelkov doleč po vsej deželi.

Zadružni center v Kopru

Zadružna poslovna zveza je bila ustanovljena v Kopru na ta način, da je koprška zadružna zveza, ki je bila ustanovljena 17. marca t. l., dne 31. julija t. l. na izrednem obnem zboru spremenila svoja pravila v tem smislu, da bo od slej njena glavna naloga zalaganje zadrug koprškega okrožja s potrebnim blagom. Ta preosnova je bila potrebna zaradi tega, ker je po likvidaciji okrajne gospodarske zadruga v Kopru prenehal osrednji organ, ki naj bi koordiniral poslovanje naproz v Koprščini.

Enake naloge, kakor jih je opravljala okrajna gospodarska zadruga v Kopru, ima v Bujščini Kotarska zadruga. Ker se je pa osnovala Zadružna poslovna zveza v Kopru za vse okrožje, se bo moralo tudi poslovanje te zadruga preosnovati in podrediti novi skupni poslovni zvezi.

Ta preosnova je bila potrebna tudi zaradi tega, ker se bodo morale sedanje naproze še nadalje razčleniti na manjše organizme, ki bodo v skladu s krajevnimi gospodarskimi potrebami. Te organizme pa bo med seboj povezovala ravno Zadružna poslovna zveza, ki bo njih osrednji poslovni in revizijski organ.

S. C.

Dva tedna fizikulture

Frausinov pokal so si osvojile Barkovlje

V nedeljo so bile v kopaljšču v Cedasu v Barkovljah plavalne tekme za Frausinov pokal, ki si ga je po ostri borbi osvojilo fizikulturno društvo Barkovlje. Rezultati:

400 m prosto: 1. Dolenc (Barkovlje) 6:20,2; 2. Bubnič (Barkovlje) 6:39.

100 m prosto: 1. Dolenc (Bark.) 1:13; 2. Terroni (Eletra) 1:16,4; 3. Porro (Elet.); 4. Svagelj (Bark.)

200 m prsno: 1. Persi (Bark.) 3:24,8; 2. Predonzani (Elet.); 3. Starec (Bark.); 4. Portoleone (Elet.).

100 m hrbtno: 1. Črnigoj (Bark.) 1:41,3; 2. Pertot (Bark.); 3. Bufolo; 4. Terroni (oba Eletra).

Stajeta 4 x 200 m: 1. Barkovlje; 2. Eletra.

Skupina B: 50 m prosto: 1. Svagelj 36,9; 50 m hrbtno: 1. Starec 53,9; 50 m prsno: 1. Pertot Jurij 44,1.

Col — prvak v košarki

V četrtek 4. t. m. zvečer je bila na igrišču DSZ odigrana finalna tekma v košarki za prvenstvo na Tržaškem ozemlju. Pomerili sta se petorici Cola in Cernelja.

Po krasni igri je zmagal Col z rezultatom 17:10.

Balkanske igre v lahki atletiki

V Bukarešti so se v soboto pričele balkanske igre v lahki atletiki, na katerih sodelujejo Madžarska, Jugoslavija, Romunija, Bolgarija, Albanija in Trst kot gost. Po prvem dnevu vodi Jugoslavija z 75 točkami, 2. je Madžarska z 68 točkami, 3. Romunija s 49, 4. Bolgarija s 13, 5. Albanija s 4 in 6. Trst.

Plavalno prvenstvo v Monte Carlu

V sredo se prične v Monte Carlu plavalne tekme za prvenstvo Evrope. Sodelovalo bo 16 držav. Glavna borba za prvenstvo bo med Madžarsko, Francijo in Švedsko. Odločilno vlogo pa bodo igrali tudi jugoslovanski plavalci.

Odgovorni urednik

ZAGAR BOSTJAN

Tiska Zadružna tiskarna v Trstu

vila zavarovancev skrajnega vredenja in ne bodo mogli hkrati trije ali štirje dragi zavolli.

V pojasnilo navajamo naslednji primer: V Sloveniji odpade na približno 200 zavarovancev po 1 mesečence. V Trstu, kjer je pri pov. ni zaposlitvi približno 75.000 zavarovancev, pa je pri vseh zgoraj naštetih zavodih zaposlenih okrog 100 uradnikov, tako odpade po 1 uradnik na vsakih 65 zavarovancev. V zvezi s socialnega zavarovanja v Trstu prispevki v veliki meri za vse življenje upravnega osebja namesto v prilog zavarovancem. Upravičeno je torej nerazpoloženje delavcev razreda nasproti tukajšnjim zavodom tudi s tega vidika, kajti davne zaradi prevelikih upravnih stroškov niso v nobenem razmerju s njegovimi prispevki.

Delavski razred Tržaškega ozemlja čaka prav glede socialnega zavarovanja še težka in trda borba, ki se bo morala razvijati v naslednjih smereh: nova sodbna, unificirana zakonodaja socialnega zavarovanja, unificirano izvajanje socialnega zavarovanja v enem samem zavodu in uprava tega zavoda v rokah zavarovancev.